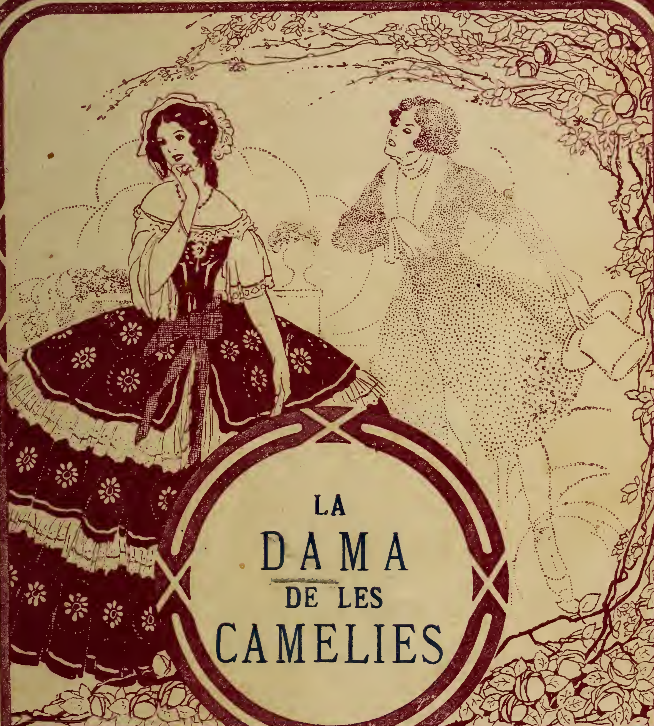
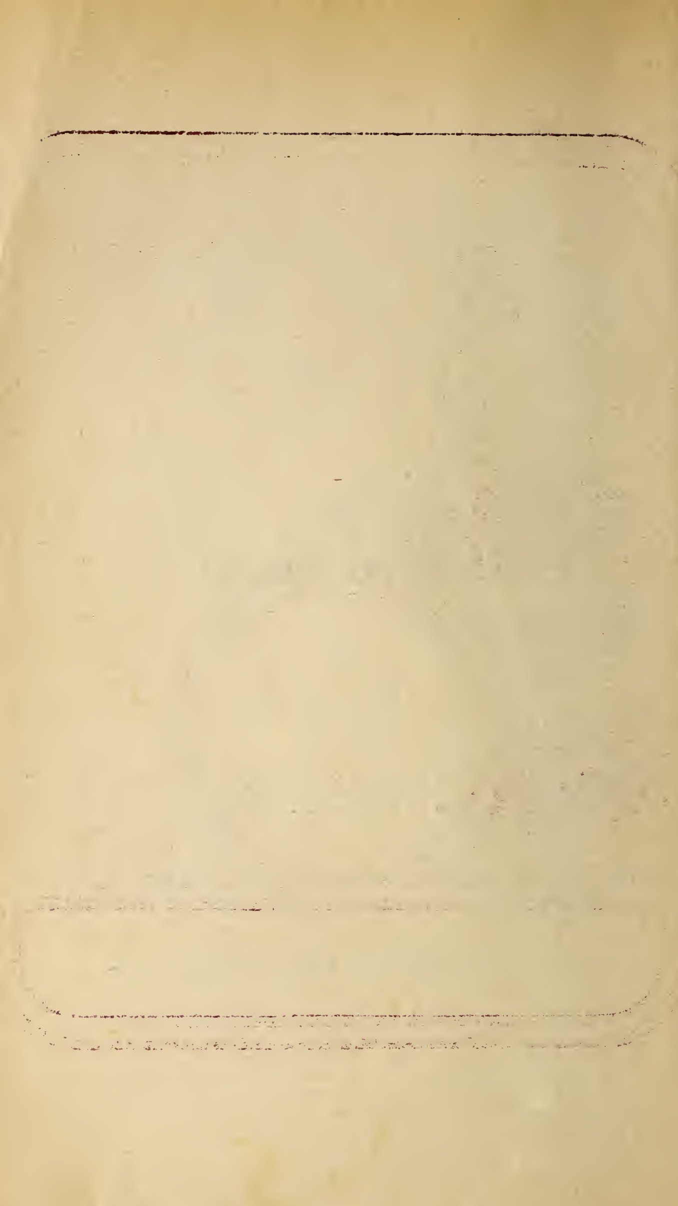


LA DAMA DE LES CAMELIES

— — TRADUCCIÓ CATALANA — —



La Dama de las Camelias

Alexandre Dumas (Fill)

La Dama de las Camelias

Drama en cinc actes



: Traducció Catalana :
de Salvador Vilaregut

BARTOMEU BAXARÍAS
EDITOR : : Alt Sant Pere, 17
BARCELONA : : : : : 1912

PERSONATGES	ACTORS
Marguerida Gautier. . . .	Sra. Xirgu
Prudencia.	« Morera
Nitchette.	« Santolaria (J·)
Nanina	« Ferrandiz
Olimpia. . :	« Soto
Anais	« Prunell
Jordi Duval	Sr. Guitart
Armand Duval	« Delhom
Saint Gaùdens	« Capdevila (J.)
Gastó de Rieux.	« Aymerich
Gustàu. . . . . ,	« Ortin
El Compte de Giray	« Capdevila (F.)
Arthur de Varville	« Santolaria
El Doctor	« Sirvent
Albert.	« Vives
Un recader	« Gibert
Criat primer.	« Ferrandiz
Criat segón	« Gibert
Invitats, (senyores y senyors)	

L'acció se suposa a Paris y als seus voltants

La traducció catalana d' aquesta famosa obra; va estrenarse al teatre Principal, la nit del 22 de Mars de 1911.

ACTE PRIMER

Salonet a casa de Marguerida Gautier. Porta al fons a la esquerra y a la dreta, segón terme. A la dreta, primer terme, finestra. A la esquerra, segón terme, xemeneia encesa. Mobles rics y elegants. Alfombra. Cortinatjes. Llums encesos. Es de nit. Piano, prop la xemeneia.

Al alsarse el teló, hi haurà en escena la Nanina, cambrera de la Marguerida, asseguda en un silló, brodant un mocador; y en Varville, dret aprop del piano, llegint «El Temps». Se sent el timbre de la porta del pis.

ESCENA PRIMERA

NANILLA *y* VARVILLE

Varville. Han trucat.

Nanina. En Valentí ja l'anirà a obrir.

Varville. Deu ser la Marguerida.

Nanina. No, no encara; no vindrà fins a dos quarts d'onze, y totjust son las deu. *Entra Nichette* Carat!... La senyoreta Nichette.

ESCENA II

Els mateixos y NICHETTE

Nichette. Que no hi es la Marguerida?

Nanina. No, senyoreta. Que li convenía veurela de precís?...

Nichette. No, però, com que passava per

aquí he pensat: «Deixam pujar a fer un petò a la Margarida...» y veliaquí!... Però, com que no hi es, m'entorno.

Nanina. Espérila una mica. No pot tardar.

Nichette. No puch. En Gustau m'espera a baix. Segueix bé?...

Nanina. Com sempre!...

Nichette. Axís, ja'm farà el favor de dirli que, un día d'aquets, la vindrè a veurer. Passi-ho bé, senyor!...

Saluda y s'en va.

ESCENA III

NANINA *y* VARVILLE

Varville. Qui es, aquesta noya?

Nanina. Es la senyoreta Nichette.

Varville. Nichette!... Més que un nom de dona, sembla un nom de gata.

Nanina. Es un sobre nom: y l'hi han tret, perque porta el cabell rissat d'una manera que l'hi fa fer un caparró de gateta! Es molt amiga de la senyora, de quan la senyora trevallava per altri.

Varville. Però, es veritat que la Marguerida havía trevallat per altri?

Nanina. Ja ho crech. Era cusidora de blanc.

Varville. Bah!... Es maca la Nichette.

Nanina. I molt entenimentada.

Varville. Però, y aquet Gustau que la esperava a baix?

Nanina. Es el séu promès:

Varville. Vol dir?...

Nanina. Si senyor si!... Vui dir!... Es el sèu promés. S'estiman molt, y's casaràn!...

No'n dupti. La senyoreta Nichette es una dona honrada.

Varville. Bé, si, tot lo que vùlgui... *Avansant cap a Nanina.* Però, decididament, els meus assumptos, no van pas endevant, en aquesta casa.

Nanina. Vèu?... Això, també es veritat...

Varville. S'ha de confesar que la Marguerida...

Nanina. Que?...

Varville. ...no dona mostras de tenir gaire bon gust sacrificant tots els seus adoradors an aquet senyor de Mauriac, qui'm sembla ben poc divertit.

Nanina. Pobre senyor!... Si l'hi pot ser pare!...

Varville. Ah!... te rahò!... La historia patètica!... Ja no m'en recordava!... Es a dir, historia!... Fins, a cert punt, historia...

Rient

Nanina. *Alsantse* Ah!... no, senyor de Varville. Vostè'm podrà negar tot lo que vulgui, però lo que'ls meus ulls han vist, no. Fa dos anys que la senyora, despres d'una llarga malaltía, va anar a pendre les aiguas. Jo la vaig acompanyar. Entre els malalts del establiment, hi havía una senyoreta, quasi de la mateixa edat de la senyora, que patía del mateix mal, y s'assemblava a n'ella com s'assemblan dugues bassonas. Aquesta senyoreta, era la senyoreta de Mauriac, la filla del Duch...

Varville. ...y la senyoreta de Mauriac, va morir...

Nanina. ...si senyor.

Varville. ...y el Duch, desesperat, retrovant

en las faccións, en la edat, y fins en la malaltía de la Marguerida, la imatge de la seva filla, va pregarli que'l rebès a casa seva, com a un amich, y que l'hi prometes estimarla, com un pare. I aleshores la Marguerida, l'hi va confessar la seva posició...

Nanina. Perque la senyora, no ha enganyat mai a ningú.

Varville. Naturalment! I com que la semblansa de la Marguerida, ab la senyoreta de Mauriac, en lo moral, no era tan exacta com en lo físich, el duch l'hi va prometrer tot lo que ella volgués, si consentía en cambiar de vida. Però, com que la Marguerida no va cumplir la seva paraula, el Duch se va trovar ab una felicitat a mitjas y va reduir la pensió a la meitat. I tant es aixís, que'ls deutes de la Marguerida, han arrivat a 50,000 franchs...

Nanina. ...que vostè està disposat a pagar; pero la senyora s'estima mes deura diners als altres, que agrahiment a vostè.

Varville. Es clar. Tenint com te al compte de Giray, en perspectiva... se compren!...

Nanina. Vostè es un home insoportable, senyor de Varville!... Dispénsim que l'hi diguil... La historia del Duch, es la pura veritat. L'hi juro! I per lo que's refereix al compte, sàpigue que no es mes que un amich.

Varville. *Ab ironia.* Un Amich!...

Nanina. Si senyor... un amich...
Sab que es molt mala llengua, xostè?... *Se sent el timbre de la porta.* Càlli, que trucan. Es la senyora. Que vol que l'hi expliqui la nostra conversa?

Varville. Vostè s'en guardarà prou...

Nanina s'en va. Al poch, entra Marguerida y darrera, torna a entrar Nanina.

ESCENA IV

Els mateixos y MARGUERIDA

Marguerida. *A Nanina* Vès a dir que'ns preparin el sopar. Vindràn l'Olimpia y en Saint Gaudens. Els hi trovat a l'Opera. *A Varville* Eh?... Vostè, aquí?... Vostè?...
S'asseu. Nanina s'en va.

Varville. Que no ho sap que el meu destí es esperarla, sempre?

Marguerida. Què no sab que el meu desitj, fora no haverlo de véurer mai?...

Varville. Es inutil, Marguerida! Mentres vosté no'm tanqui la porta, jo, vindré.

Marguerida. Efectivament, no entro mai a casa meva, sense trovarlo a vosté, que m'espera! Que'm té de dir de nou?

Varville. Bé prou que ho sap vosté!...

Marguerida. Sempre lo mateix!... Uy... Quina monotonia!

Varville. Que hi puch fer, jo, si l'estimo tant?...

Marguerida. Vetaqui la gran rahó! Ay!... Varville!... Si jo m'hagués de escoltar a tots aquells que diuen que m'estiman, no tindría ni temps per menjar! Per centésima vegada, li repeteixo que està perdent el temps. L'hi permeto que vingui a totas horas, el deixo entrar, quan y soc, esperarme, quan he sortit, no sé perquè, però, en fi, l'hi permeto. Are, si'm parla continuament del seu amor, per alla's và a la porta, m'enten?...

Varville. Si, pero, Marguerida, confessi que l'any passat... a Banyeras, m'havía donat alguna esperansa... Recordisen...

Marguerida. Ay!... fill meu!... Eram a Banyeras... estava malalta... m'avorria! Aqui, no es lo mateix; me trovo molt millor, y, no sols no m'avorreixo, sino que'm diverteixo d'alló mes!

Varville. Es clar!... se compren! quan s'es le estimada del Duc de Mauriac!...

Marguerida. Imbécil!

Varville. Y, quan se tenen adoradors, com el compte de Giray...

Marguerida. Soc lliure de triar las mevas afecciónsl Ningu tedret a fer comentaris sobre las personas a qui distingeixo; y vosté menos que ningú, Varville! Amb això, si no te rès més que dirme, ja pot anàrsen. Me farà un favor, crégim! *Pausa. (Varville, se paseija amunt y avall..*, que no se'n vol anar?

Varville. No!

Marguerida. Alashoras, asseguis al piano. El piano es la única qualitat de vosté.

Varville. Que vol sentir?...

Entra Nanina.

Marguerida. Lo que vostè vulgi.

En Verville s'ha assegut al piano y toca.

ESCENA V

Els mateixos y NANINA.

Marguerida. Ja has dit que preparessin el sopar?

Nanina. Si senyora?

Marguerida. (*Acostantse al piano*). Qué es això, Varville?

Varville. Una reverí de Rosellén.

Marguerida. Es bonic!

Varville. (*Párant de tocar*). Escolti, Marguerida. Tinc 80,000 francs de renda!

Marguerida. Jo'n tinc, cent, vint mil mes que vosté!... Apa... Apa, continú-hi!.. (*En Varville segueix tocan. A Nanina*). Que has vist a la Prudencia?

Nanina. Si Senyora.

Marguerida. Que vindrà aquet vespre?...

Nanina. Ha dit que si, quan torni a casa... Ha vingut la senyoreta Nichette, tambe.

Marguerida. Perqué no s'ha esperat?...

Nanina. Com que'l senyoret Gustau, s'havía quedat a baix...

Marguerida. Pobre Nichette!...

Nanina. També ha vingut, el Doctor...

Marguerida. Que ha dit?...

Nanina. Que a la senyora l'hi convé reposar... portar una vida mes tranquila...

Marguerida. Pobre Doctor... y res més?

Nanina. No, senyora... Ah!... si... han portat aquet ram.

Varville. (*Girantse*). De par meva.

Marguerida. (*Prenent el ram que l'haurà donat Nanina*). Rosas y lilas blancas?... Posa aquet ram al teu qüarto, Nanina!

Aquesta'l pren y s'en va.

Varville. (*Parant de tocar*). Que no'l vol?

Marguerida. Com me diuen a mi?

Varville. Marguerida, Gautier.

Marguerida. Quin sobre nom m'han donat, a mi?...

Varville. El de la... Dama de las Camelias...

Marguerida. Perque?..

Varville. Perque, vosté, no porta, mai, cap altre flor, fora d'aquestas...

Marguerida. ...Lo que vol dir, que a mi, no m'agradan mes que las camelias, y per lo tant, es inutil l'enviarmen d'altres. Are, si voste's pensa, que, jo, haig de fer una escepcio per vosté, s'equivoca. El perfúm de las flors me posa malalta.

Varville. Decididament, estic de desgracia, amb vosté, Marguerida. Passi-ho bé.

Marguerida. Passi-ho bé, Varville.

Aquest va per anarsen; pero's detura.

ESCENA VI

Els mateixos, OLIMPIA, SAINT GAUDENS Y NANINA

Nanina. Senyora, hi ha la senyoreta Olimpia y el senyor Saint Gaudens.

Marguerida. Endevant, Olimpia! Ja'm pensava que no vindrias.

Olimpia. En Saint Gaudens ne te la culpa.

Mutis Nanina.

Saint Gaudens. Jo'en tinc lo culpa, si senyora. Deu lo guart Varville.

Varville. Tinc el gust de saludarlo, amic Saint Gaudens.

Saint Gaudens. Que sopa amb nosaltres també?..

Marguerida. No!... no!...

Amatenta.

Saint Gaudens. (*A Marguerida*). Y vosté, filla meva, com se trova?

Marguerida. Mol bé, divinament!...

Saint Gaudens. Aixis millor!... Que'ns divertirem molt, aqui?..

Olimpia. Sent-hi vosté,'ns hem de divertir per forsa!

Saint Gaudens. Dolenta... Veuén, això de que l'amic Varville, no sopi amb nosaltres quasi me fa pena. (*A Marguerida*) Y, dic, això, perque, tot passant per la Maison d' Or, he encarregat unas certas ostretas y un cert vinet de Champagne, que no mes me donen que a mi, y que'ls hi recomano. Es alló que se'n diu la perfecció...

Olimpia. *(Baix á Marguerida*). Com es que no has convidat a l'Edmond?

Marguerida. Perquè no'l duyes?...

Olimpia. Y, en Saint Gaudens?..

Marguerida. Què vols dir que no hi està acostumat?

Olimpia. No encara, filla meva! A la seva edat, es molt dificil pendre una costúm, sobre tot, quan es una de bona!

Marguerida. (*Cridant*). Nanina! (*Aquesta entra*). El sopar ja deu estar a punt, eh?...

Nanina. Es qüestió de cinc minuts senyora. Ahont s'ha de servir?... Al menjador?...

Marguerida. Nó. aquí; estarem millor.

Nanina. Molt bé diu, senyora!

S'en va.

Marguerida. Y doncs, Varville... que fa? que encara es aquí...

Varville. Ja m'en vaig, ja.

Marguerida. (*Va a la finestra l'obra y crida.*) Prudencia!...

Olimpia. Ah! .. que viu aquí la Prudencia?

Marguerida. Si, dòna, als pis del costat. Y, en casos d'urgencia, ens comuniquem per les finestres del pati.

Saint Gaudens. Qué fa, are, la Prudencia?

Olimpia. Es modista de sombreros.

Marguerida. No té més parroquiana que jo Tots els sombreros que fa, jo'ls hi compro.

Olimpia. Sí, però no te'ls poses may.

Marguerida. Y que m'haig de posar! No veus que són horribles. Per lo demés, es una bona dona. Y com que no té may cap diner. (*Cridant*). Prudencia!

Veu de Prudencia. (*Dintre*). Qué hi hà!...

Marguerida. Perquè no vé, sent com ja es a casa?

Veu de Prudencia. No puc.

Marguerida. Què la'n priva?

Veu de Prudencia. Dos joves que m'han vingut a veurer; y com que ademés m'han convidat a sopar.

Marguerita. No hi fa rès, portils a sopar aqui. Serà lo mateix. Qui són? Com se diuhuen?

Veu de Prudencia. No més n'hi hà un de conegut de vosté, en Gastó de Rieux.

Marguerida. Si que'l conec! Y l'altre?

Veu de Prudencia. Es un amic seu.

Marguerida. Doncs, ja n'hi hà prou. Apa, cuiti, afanyintse!... Quin fret que fa aquesta nit!... (*Tossint una mica. Anant-sen de la finestra y tancant la*). Varville! que fa aqui parat? No deixi morir el foc!... Posshi una mica de llenya, home! Miri que'ns glassarem aquí! Brrr!... (*Amb una esgarrifan-se.*) Sigui útil, al menos, ja que no potser agradable!...

En Varville posa llenya al foc.

ESCENA VII

Els mateixos, GASTÓ, ARMAND

PRUDEÑCIA *y* CRIAT I.er

Criat primer. (*Entrant pel fons y anunciant*). El senyor Gastó de Rieux; el senyor Armand Duval; la senyora Duvernoy.

Olimpia. Quina etiqueta! Ni a la embaixada anglesa...

Prudencia. Em pensava que hi havía gent més lluhida.

Saint Gaudens. La senyora Duvernoy, discreta com sempre!...

Gastó. (*Cerimoniosament a Marguerida*). Com està, senyora?

Marguerida. Molt bè, y vosté?

Prudencia. Uy!... quins compliments!

Marguerida. En Gastó s'ha tornat un perfecte home de món; y, per altre part, jo

crec que la Eugenia fora capàs de treurem els ulls, si la nostra cônversa prenía un tò més intim!... No?...

Gastón. No!... Les mans de la Eugenia són massa petites... y els seus ulls massa grosos!...

Prudencia. Prou discreteix!... Y are, Marguerida, permetim que l'hi presenti, a l' Armand Duval... (*Armand y Marguerida se saludan*). l'home de París, que està més enamorat de vosté.

Marguerida. *(A Prudencia).* Aleshores, digui que posin dos coberts més a taula; perque jo'm penso que aquest gran amor, no privarà pas al senyor Duval, de fer honor al meu sopar.

Allarga la mà a l'Armand que la besa.

Saint Gaudens. (*A Gastó).* Ah!... Gastó de la meva ànima!.. Y que n'estic de content! M'alegro de veurel, home!... m'alegro molt de veurel!...

Exagerat.

Gastó. Vostè sempre jove... vell amic Saint Gaudens, veritat?

Saint Gaudens. Sempre!

Gastó. Y els amors?... Com van els amors?...

Saint Gaudens. (*Mostrant a Olimpia*). Miri.

Amb tendresa.

Gastó, El felicito!...

Saint Gaudens. Tenía una por esferehidora de trovar a l'Armanda aquí!...

Gastó. Pobre Armanda. Tant que l'estimava!...

Sint Gaudens. Massa! Y además hi havía

un cert jovenet, per qui l'Armanda estava una mica interesada... Parlo del banquer. (*Rìu*). Per altre part, no era correcte el privar a l'Armanda d'una protecció tan explendida.. No ho trova? Y com que jo era l'amant del cor... Vosté ja m'enten, veritat?... Psé! lo de sempre!... que's pensa que m'hi vaig haver d'amagar poques vegades a dins dels armaris? Ja he perdut el compte!... També vaig rodolar escales avall, més d'una vega... si... Y, esperarme al carrer, aguantant pluja, neus y boires, tant com vulgui Gastó, tant com vulgui...

Gastó. Devía agafar cada refredat, que..

Saint Gaudens. No, peró un ja no es cap jovenet de la primera volada. Tot passa... Veu? Aquest pobre Varville, qui no sopa amb nosaltres, me fa pena, creguim...

Gastó. (*A Marguerida per en Saint Gaudens*). Es explendit!... *Rient*.

Marguerida. Ah!... per no envellir mai, ja se sap, ningú com ells!... *Varville se posa á tocar un tros patetich)*.

Saint Gaudens. (*A l'Armand a qui l'Olimpia haurá presentat*). Duval!... Duval!... que potser fora parent del senyor Duval, recaudador general?...

Armand. Si, senyor, es el meu pare. Que'l coneix, vostè?...

Saint Gaudens. El vaig coneixer ja fa temps a casa de la baronesa de Nersay, com també a la senyora Duval la mare de vostè... una dama hermosa, amabilísima y plena de bondat!...

Armand. Es morta!... Fa tres anys!...

Saint Gaudens. Oh!... senyor Duval!... per-

doni si amb les meves paraules, l'hi he recordat aquesta pena!...

Armand. A! contrari, tothom m'en pot parlar sempre de la meva mare. Mes que pena, el bon recort es un consol. Les grans y pures afeccions tenen aixó d'hermós... després de la felicitat d'haverles sentides, ens queda la felicitat de recordarles!...

Saint Gaudens. Es fill unich vostè?...

Armand. No senyor... Tinch un germana... (*S'en van enrahonant cap al fons, tot passejantse*).

Marguerida. (*Apart a Gastó*). Es simpatich el seu amich.

Gastó. Molt ho es!... Oh!... y si vostè sapigues de la manera—quasi diré extaavagant—que está enamorat de vostè!... Veritat Prudencia?..!

Prudencia. Què?...

Gastó. Deya a la Marguerida que l'Armand está boig per ella.

Prudencia. Y no l'enganya, no! No s'ho pot pas figurar!... Cah!...

Gastó. Miri, jo creh que de tant que l'estima no gosará mai a dirli...

Marguerida. (*A Varville*). Prou Varville!... per l'amor de Deu!... Prou piano!... (*Varville para de tocar*).

Varville. No'm diu que toqui sempre?

Marguerida. Quan estich sola amb vostè, si, pero, quan hi ha gent, no!

Olimpia. Què son aquets secrets?...

Marguerida. Calla, y escolta si vols!...

Prudencia. Y aquet amor ja fa dos anys que dura!

Marguerida. Aixis, digui que ja es un vell aquest amor!

Prudencia. L'Armand se passa la vida a casa d'en Gustáu y a casa de la Nichette, per sentir parlar de vostè.

Gastó. Miri, uan vosté va estarmalalta ara fa un any, avans de marxar á, Banyeres, s'enrecorda, que durant els tres mesos que vostè va fer llit, se va dir que cada día venía un jove a preguntar com se trovaba, sense dir mai, qui era, ni com se deia?...

Marguerida. Si... me sembla que si...

Gastó. Era ell.

Marguerida. (*Interesada*). Es bonich, aixó!... veuen?... (*Cridant*). Senyor Duval!...

Armand. Senyora!...

Marguerida. Sab lo que m'acaben de dir?... que mentres jo vaig estar matalta; vostè va venir cada día a interesarse per la meva salut.

Armand. Es la veritat, senyora.

Marguerida. Qué menos puch fer, sino donarli les gracies?... Ja ho ha sentit, Varville?... que hauría fet lo mateix vostè?...

Varville. Pero, senyora, si no més fa un any que la conech!...

Marguerida. Y el senyor Duval no fa més que cinch minuts!... No sap dir més que ximpleses!...

Nanina entra precedint els Criats primer y segon que porten la taula parada.

Prudencia. A taula!... que jo'm moro de gana!...

Varville. Passi-ho be, Marguerida!...

Marguerida. Quan ens tornarem a veure.?...

Varville. Quan vostè, vulgui!...

Marguerida. Aixis... passi-ho be. *(L'hi gira l'esquena).*

Varville. (*Saludo general*) Senyors!... (*S'en va*).

Olimpia. Passi-ho be, Varville!...

Durant aquet temps, els dos criats haurán colocat la taula al mitj de la escena, y tots se van assentant.

ESCENA VIII

Els mateixos, menos VARVILLE

Prudencia. Filla meva, está una mica massa dura amb el pobre Varville!... francament!...

Marguerida. Es que es carregós aquest home! No sap parlar de res més que de passarme rendes!...

Olimpia. Y d'aixó,'t queixes!... A mi m'ho propossesin!

Saint Gaudens. (*A Olimpia*). Es agradable lo que acabes de dir!... Sobre tot per mi!...

Olimpia. Fassi el favor de no tutejarme, ho sent, senyor meu?... Jo, no'l conech a vostè!

Marguerida. Fills meus, servéixinse vostès mateixos! Beguin!... mengin!... però no's disputin sinó lo més just, per tornar a estar ben d'acort desseguida.

Olimpia. (*A Marguerida*). Sabs què m'ha regalat pel meu sant?

Marguerida. Qui?

Olimpia. En Saint-Gaudens.

Marguerida. No.

Olimpia. Una berlina!

Saint-Gaudens. De càn Binder.

Olimpia. Bé, si, però sense cavalls!... Vès quina gracia!

Saint-Gaudens. Ja sabs que estic arruinat. Estímam per les meves qualitats morals.

Olimpia. No sé que'n tinguis.

Saint-Gaudens. Oh!...

Prudencia. (*Senyalant una plata*). Què són aquestes bestioletes?

Gastó. Perdius.

Prudencia. Dónamen una.

Gastó. Aquí va!... Marguerida, posi ví a l'Armand; està trist com un brindis de dinar oficial.

Marguerida. Apa, senyor Duval, a la meva salut!

Tots. A la salut de la Marguerida!

Animació. Beuen.

Prudencia. A propòsit de brindis... Qui brinda?... Apa! Un brindis!... un brindis!

Gastó. Ja són passats de moda!

Prudencia. Doncs a mí m'agradan. Apa, Marguerida, recitam aquells versos d'en Filogeni, que es un poeta que fa versos.

Gastó. Què vols que fassi, doncs?

Prudencia. Deixeume dir... Dic qu'es un poeta que fa versos dedicats a la Marguerida. Es la seva especialitat. Apa, que'ls reciti!...

Gastó. Protesto en nom de tota la nostra generació!...

Prudencia. Passemho a votació! A votar!...

Qui vulgui sentir versos, que alsi la mà!... (*Tots l'alsan, menos en Gastó*). Hem guanyat!... Tu, Gastó, minoría esquifida, dona l'exemple! Recita la poesía! S'aprova?

Tots. Aprovat!

Gastó. Està bé, peró faig constar que detesto els versos d'en Filogeni. Silenci. (*Puja a una cadira y recita, agitant el tovalló amb una mà y alsant la copa plena amb l'altra*). «El Paradís de Mahoma!»

Tots. Bravo!

Pican de mans.

Gastó.

Mahoma té un paradís
plè d'hurís, com l'or de rosses;
com la canyella, morenes;
y com el marfil, llustroses!
Fins n'hi han que tenen la pell
rosada com una mora;
altres com el blau marí,
altres verda com la molsa!
Viuen en palaus d'argent,
plens d'armoníes y aromes;
la mirra y l'encens flairós
els envolcallan com boira!
Y allà el Profeta promet
als bons fidels que l'adoran
els plaers més ignorats
y la vida més ditxosa.
Peró nosaltres, mortals,
que creyèm sols lo que's toca,
l'hi contestem que'l seu cel
no val nostre purgatori,
y que tot l'hi regalèm...
hurís, canturies y aromes,
pel bell esclat de dos ulls
reflexant dintre una copa!

Tots. Bravo! Bravo!... Molt bé!

Picant de mans.

Gastó. (*Assentantse*). L'únic que hi ha de veritat en tot això es que la vida es alegre y la Prudencia cada dia està més grassa!

Olimpia. Fa trenta anys que la veig igual.

Prudencia. Vaja, s'han de acabar aquestes brometes!... Quina edat se pensan que tinc? Veyàm...

Olimpia. Per mí, quaranta anys, ben bons! No ho trovan?

Prudencia. D'ahónt surt ara vostè amb quaranta anys, infelissa! L'any passat ne vaig fer trenta cinc, amb prou feines!

Gastó. Lo que vol dir que ara'n té trenta sis. Y també t'haig de dir que més de quaranta ningú te'ls farà!... Ah, no! Paraula de honor!

Marguerida. Escolti, San Godàn, ara que parlem d'edats, què hi ha de veritat en tota aquesta historia que corre referent als anys de vostè?

Olimpia. Ah, si, té rahó!

Saint-Gaudens. Quina historia?

Marguerida. Una en la que hi fa un gran paper cert cotxe pintat de groc...

Olimpia. Ah! Ja sé de què parles!... Es veritat!

Prudencia. Que'ns expliquin la historia del cotxe groc!... que'ns la expliquin!

Gastó. Si, peró deixim posar, primer, al costat de la Marguerida: no ho sé, peró al costat de la Prudencia 'm vé son.

Ho fa.

Prudencia. Quin xicot més ben educat!

Marguerida. Gastó!... Enteniment!

Saint-Gaudens. Oh!... Quin sopar més suculent!...

Olimpia. Ja'l veig venir!... Ara vol esquivar l'explicació de la historia del cotxe...

Marguerida. Era un fiacre groch!

Saint Gaudens. Diguin, diguin!... A mi si, que... M'es igual!

Olimpia. Donchs, be, afigurintse que'n Saint Gaudens estava enamorat de la Amanda.

Gasto. Jo, ja'm comenso a emocionar!... Hauré de fer un petó a la Marguerida.

Olimpia. Vol fer el favor de callar!... Es insoportable vostè, Gastó!...

Gastó. La Olimpia está furiosa, perque l'hi he deslluit un efecte!

Marguerida. La Olimpia te rahò. En Gastó es comensa a fer pesat, quasi tant com en Varville, y per castich, l'haurem de treurer de taula, com se fa amb els nens, quan no son bons minyons!

Olimpia. Vaji a seure allá! Apa!... Fora de taula!

Gastó M'en aniré amb la condició de que, a la fi del sopar, totes aquestes senyores me farán un petó! S'acepta?

Marguerida. Ja l'hi fará la Prudencia en representació de nosaltres!

Gastó. Ah!... no!... no!... cah!... res de representacions!

Olimpia. Vaja, calli!... Si'm promet callar y estar quiet, jo, per la meva part, l'hi faré'l petó.

Gastó. *(Tocant el piano)*. Aquest piano esta desafinat!...

Marguerida. Callin. No l'hi contestin.

Gastó. Quedem en que l'historia del fiacre no te cap interès.

Saint Gaudens. Jo també ho trovo. En Gastó te rahó!

Gastó. Y, ademés, que prova aquesta historia, veiam? Historia, que, per altra part, es quasi tan vella com la Prudencia!...

Prudencia. Eh?... Insolent!

Gastó. Donchs, prova que'l amich Seu Podán, va seguir a peu un fiacre pintat de groch, del que'n va baixar l'Agenor al devant de la porta de casa la Amanda!... de lo que s'en dedueix, sense cap violencia, que la Amanda enganyava an en Saint Gaudens! Pero, fins aquí... què?... Volen historia més vella?... qui no ha sigut enganyat en aquest mon?... qui no ha sigut trahit pels amich y per les estimades?... qui?... Diguin!...

Saint Gaudens. Uy!... y que'n féia de temps que ho sabía jo, que la Amanda m'enganyava amb l'Agenor!... de la mateixa manera que se que l'Olimpia m'enganya amb l'Edmond!.

Rialles. Animació.

Marguerida. Bravo!... Saint Gaudens!... Pero, aquest Saint Gaudens es un hèroe!... A n'aquest pas, totes ens haurem de tornar bojes per en Saint Gaudens!... Apa!... Proposo que totes les que estiguin bojes d'amar per en Saint Gaudens, alsin la mà. *(Tothom alsa la ma)*. Oh!... Quina unanimitat!... Visca en Saint Gaudens! Gastó, toqui alguna cosa! Viu ballar amb en Saint Gaudens.

Gastó. No se més que un vals.

Marguerida. No hi fa res, toqui un vals!... Apa, Saint Gaudens!... y vostè Armand!... Arreconin la taula!...

Prudencia. Jo no he acabat encare...

Olimpia. Senyors!... La Marguerida ha dit «Armand», s'hi han fixat?...

Tots s'hauran alsat, arreconant la taula y deixant el mitj de la escena lliure.

Gastó. Apa! cuitin!... que are ve el tros més difícil, y m'equivocaré, n'estich segur.

Tocant el piano.

Marguerida. (*Invitantlo a ballar*). Saint Gaudens!... Quan vulgui.... (*Ballant*).

Olimpia. Vostè amb mi, Armand! (*Lo mateix*).

Marguerida. Ah!...

Se detura, tot de cop, com si anés á caure. Se passa la mà pel cap.

Saint Gaudens. Què es aixó?... què té?...

Marguerida. Rès!... (*Asserenantse*). Potser fa una mica massa de calor aquí...

Armand. (*Que ha parat de ballar, y s'hi acota emocianat*). Que no's troba be, senyora?...

Marguerida. Ah!... no!... No ha estat rès!... Continuin!...

Gastó toca amb totes ses forces. Tornan a ballar, A poch la Marguerida quasi se desmaya.

Marguerida. Oh!...

Paran de ballar.

Armand. Calla!... prou!... Gastó!...

Prudencia. La Marguerida se troba malament!

Marguerida. (*Amb sofocació*). Donguin-me una copa d'aigua!

Prudencia. Què té?...

L'hi dona.

Marguerida. (*Després de veure amb dalit*). Lo de sempre. Pero, no será rès, tranquilisintse! Ara, m'haurien de fer un favor. Vagin al saló. Deixintme un moment sola. Vindré desseguida...

Prudencia. Deixinla. Quan se troba aixis, l'hi agrada estar sola.

Marguerida. Vagin. Desseguida vinc.

Prudencia. Vinguin!... (*Apart*). No hi hà manera de divertirse en aquesta casa! Sempre succeix lo mateix.

Armand. Pobre Marguerida!...

Se'n van tots; quedant ella sola.

ESCENA IX

MARGUERIDA, *sola, provant de rependre la respiració*

Marguerida. Ah!... (*Mirantse al mirall*). Y qu'estic pàlida!... Ah!...

Se posa de colzes a la xemeneya y apoya el cap en les mans. En aquest moment entra Armand. Pausa.

ESCENA X

MARGUERIDA *y* ARMAND

Armand. Y... bé... com se sent... senyora?...

Marguerida. Ah! es vostè, senyor Duval!... Gracies, ja hem vaig trobant millor... Per altra part, ja hi estic acostumada...

Armand. Vostè se està matant! Jo voldría esser amic, parent de vostè, pera privarli que continués fent el mal que's fà a vostè mateixa.

Marguerida. Fora inútil! No'n treuría rès! Però, veyam, acostis... què te?

Armand. Lo que veig me fa... pena!

Marguerida. Ah! ques bo vostè! Miri els altres... si s'en preocupen de mi!

Armand. Els altres, no l'estiman, com jo l'estimo!

Marguerida. Ah! si... te rahò... Ja no m'en recordava d'aquest gran amor!

Armand. S'en riu?

Marguerida. No, això, no! Deu m'enguart! Com que cada dia m'ho diuen això, ja ni em fa riurer.

Armand. Però, aquest amor, be val una promesa, de part seva.

Marguerida. Quina?

Armand. La de que's cuidarà.

Marguerida Cuidarme? jo?... Es posible? Vostè ho creu?

Armand Perquè no?

Marguerida. Perque no pot ser. No veu que si em cuidava, em moriría. Lo que a mi hem sosté, es la vida febrosa que porto. Ademés, això de cuidarse, es bó per les dònes de sa casa, que tenen familia y amics; però, per nosaltres, no!... No veu que quan ja no podèm servir per lo que'ns volen, ni podem afalagar la vanitat de ningú, ens abandonen... y aleshores, venen els dies llarcs y les nits interminables... Massa que ho sé!... Miri, vaig estarme dos mesos al

llit malalta. Els primers dies tothom venía a veurem... al cap de tres setmanes, ningú!

Armand Es clar que jo no l'hi soc rès a vostè, però, si vostè ho volgués, Marguerida, jo, la cuidaría com un germà. No la deixaría may, y creguim que la curaría. Aleshores, quan ja se sentiría bona y sana, amb totes les seves forçes, podría, si volgués, rependre la vida que are porta... Però, no, n'estic segur! S'estimaría més porta una altra vida més tranquila!...

Marguerida. *(Mirantsel amb excepticisme)*. Avuy te el vi trist, vostè.

Armand. Qué no té cor vostè, Marguerida?..

Marguerida. Cor!... En la travesía que jo faig, a través del mon, el cor es la única cosa que està a punt de ferme naufragar sempre! (*Pausa*). Així, doncs, es seriament, que votè hem parla?

Armand. Molt seriament.

Marguerida. Aleshores, la Prudencia no m'ha enganyat, al dirme que vosté era un sentimental. Quedèm, doncs, en que vosté hem cuidarà?

Armand. Si!...

Marguerida. Y vindrà a veurem cada dia?..

Armand. Sempre que vostè vulgui.

Marguerida Y com ne diu, vostè d'això?

Armand. Abnegació.

Marguerida. Y d'ahont ve aquesta abnegació?

Armand. D'una simpatía irresistible que jo sento per vosté.

Marguerida. Desde?

Armand. Desde fa dos anys... Desde un día que la vaig veurer pasar pel meu davant

hermosa, altívola, somrienta! Desde aquell dia, he anat seguint de lluny, y silenciosament la seva vida!

Marguerida Y com es que tot això, no m'ho diu, fins avuy?

Armand. Perque no la coneixía, Marguerida!...

Marguerida. Doncs, havía de fer els posibles per coneixem. Perquè, quan vaig estar malalta y vostè va venir, amb tanta asiduitat a preguntar per mi, no va pujar a vèurèm?

Armand. Amb quin dret hi podía venir jo, a casa seva?

Marguerida. Tants miraments amb una dòna com jo?

Armand. Sempre se'n han de tenir de mira ments, per una dòna!... Y ademés...

Marguerida. Ademés... què?...

Armand. Tenía por de la influencia que vostè podía pendre sobre la meva vida.

Marguerida. Aixís, vostè està enamorat de mi!

Armand. Si li haig de dir, no es avuy...

Marguerida. No ho digui may.

Armand. Perquè?

Marguerida. Perquè, d'aquesta confessi en poden resultar dues coses; que jo no cregui, y aleshores vostè em guardarà rancunia; o que'l cregui y aleshores vostè estarà condemnat a una ben trista companyía; la d'una dòna nerviosa, malalta, trista o alegra, d'una alegría infinitament més trista que la mateixa pena. Una dòna que gasta cent mil francs al any, es bona per un

vell ricatxo com el duc, però impossible per un jove com vostè. Apa! apa!... prou criaturades!... Donguim el bras y anem al saló se podría donar una mala interpretació a la nostra ausencia.

Armand. Vagihi vostè, si be l'hi sembla; jo, li demano permís pera quedarme aquí.

Marguerida. Perqué?

Armand. Perque, la seva alegria'm fa mal.

Marguerida. Vol que l'hi dongui un consell?..

Armand. Dongui.

Marguerida. Si lo que ha dit es veritat, vagisen; o be estímim com un bon amic, pero, no, d'altra manera. Vínguim a veure sempre que vulgui. Parlarem, riurem; però no s'exageri a vostè mateix lo que jo valc, perque, crèguim, que no valc gran cosa. Vostè, te bon cor, vostè te necessitat de ser estimat; vostè es massa jove y massa sentimental per viure en el nostre món. Estimi a una altra dona, o casis. Ja veu si soc bona noia, y si l'hi parlo amb tota franquesa!...

La Prudencia entra per la porta del saló.

ESCENA XI

Els mateixos y PRUDENCIA

Prudencia. Ah?.. què diables fan, aquí?..

Marguerida. Parlém de cosas serias. Déixins estar; ja venim desseguida.

Prudencia. Fassin!.. fassin! Vostès mateixos, fills meus!..

S'entorna.

ESCENA XII

MARGUERIDA, ARMAND

Marguerida. Axís, doncs, quedem en que, vostè, ja no m'estima?

Armand. Seguiré el seu consell, me'n anirè!

Marguerida. Fins aquest punt m'estima?

Armand. Si.

Marguerida. Quants m'han dit lo mateix, y perxò, no se'n han anat.

Armand. Es que vostè els devía retenir.

Marguerida. No, en bona fe!

Armand. Aixis, vostè, no ha estimat mai a ningú?

Marguerida. Mai, gracias a Deu!

Armand. Oh!.. gracias... Marguerida!.. gracias!..

Marguerida. De què?

Armand. Do lo que m'acaba de dir; me fa felis, crèguim.

Marguerida. Qiue original!

Armand. Y si jo l'hi deia, Marguerida, que he passat nits senceras, epiant els seus balcons... y que guardo ja fa sis mesos un botonet que va caurer del seu guant?

Marguerida. No'l creuria!

Armand Té rahò, soc un boig, riguisen de mi, es lo millor que pot fer... Passiho bé!

Marguerida. Armand!

Armand. Me crida?

Marguerida. No vui que s'en vagi enfadat

Armand. Enfadat amb vostè; vol dir que es possible?

Marguerida. Veiam, vínguim aquí!.. Vol dir que, en tot això, que m'ha dit, hi ha una mica de veritat?

Armand. Y es vostè, qui m'ho pregunta?

Marguerida, Está be, dónguim una estreta de mà, vínguim a veure alguna vegada, sovint; y entornarem a parlar, amb més calma, de tot això.

Armand. Es massa y encara no es prou.

Marguerida. Alashoras, fassis vostè mateix la part, demani lo que vulgui, ja que sembla que l'hi dec alguna cosa!..

Amb inpertinencia.

Armand. No'm parli aixís. No vui que's prengui a broma, cosas que són tan serias.

Marguerida. Ja no ric. Està content?

Armand. Contéstim:

Marguerida. Veiam?

Armand. Vol ser estimada?

Marguerida. Això, segons... Per qui?

Armand. Per mi.

Marguerida. Y després?..

Armand. Ser estimada amb un amor profond etern?..

Marguerida. Etern?

Armand. Si.

Marguerida. Y si'l creia, ara, desseguida, que diria, vostè de mi?..

Armand. Diria...

Marguerida. Vostè, diria de mi, lo que tothom diu. Però, tant se val.. També haig de viure menos que'ls altres. Me precisa

doncs, viurer molt més depressa. Pero, tranquilisis, per etern que sigui el seu amor, y, per poc que jo hagi de viure, encara la meva vida durarà mes que'l seu amor.

Armand. Marguerida.

Marguerida. Ara, com ara, està emocionat de debò, la seva veu es sincera, vostè està convensut de lo que diu; y tot això be mereix alguna cosa... Prengui aquesta flor.

L'hi dona una camelia.

Armand. Y què'n farè?

Marguerida. Me la tornarà.

Armand. Quan?

Marguerida. Quan serà marcida.

Armand. Y, quan temps se necessita per això?

Marguerida. El que necessita tota flor per marcirse. L'espai d'un vespre, o d'un dematì.

Armand. Ah!.. Marguerida! que soc ditxos!..

Marguerida. Díguinho, encara una'ltra vegada; que m'estima!..

Armand. Sí!.. sí!.. la estimo!.. Marguerida... La estimo...

Marguerida. Ah... (*Ubriagada*). Sí... sí... però arà, vagissen...

Armand. Si, ja me'n vaig, ja... *(Reculant. Quan es a la porta del fons, torna al prosceni, y li besa la me amorosament)*. Fins, a sempre, Marguerida.

Se'nva.

Marguerida. Fins a... sempre... Armand...

TELO

AGTE SEGÓN

La mateixa decoració. Es de nit. Llums encesos.

ESCENA I

MARGUERIDA, PRUDENCIA *y* NANINA

Marguerida. (*A Prudencia qui acaba de entrar*). Bona nit Prudencia; que ha vist al Duc?

Prudencia. Si.

Marguerida. L'hi hà donat allò?

Prudencia. (*Donant a Marguerida, un plec de bitllets de banc*). Aqui ho té. Que'm podría deixar tres o quatre cents francs?

Marguerida. Tingui... (*Els hi dona*). Què l'hi hà dit al Duc, que tenía la intenció de passar una temporada fora de París, al camp... entre montanyes?

Prudencia. Si.

Marguerida. Què ha dit?

Prudencia. Que era molt ben pensat, y que l'hi provaría molt. Tant mateix s'en hi vol anar?...

Marguerida. Me sembla que sí. Avuy he tornat a veurer la caseta.

Prudencia. Quan ne vólen, de lloguer?

Marguerida. Quatre mil francs.

Prudencia. Ah! doncs digui que això es

amor! y del veritable!...

Marguerida. Tinc por que si! Serà una passió?... Serà, potser un capritxo?... qui pot dirho!... Lo únic que sé, es que es alguna cosa!

Prudencia. Què va venir ahir?

Marguerida. Y m'ho pregunta?

Prudencia. Y aquest vespre, tornarà?

Marguerida. Està per venir.

Prudencia. Be prou que ho sé! Si s'ha estat quatre hores a casa!...

Marguerida. Què l'hi ha parlat de mí?

Prudencia. De que volía que'm parlés?

Marguerida. Y que ha dit?

Prudencia. Què vol que m'hagi dit!... que l'estima!...

Marguerida. Què fa molt temps que'l coneix, vostè?

Prudencia. Si.

Marguerida. L'hi havía vist may enamorat?

Prudencia. May.

Marguerida. Paraula?

Prudencia. Paraula!... L'hi parlo seriament Marguerida!

Marguerida. Ah! si ho sapigués, Prudencia! Te més bon cor! Y si'l sentís com parla de la seva mare y de la seva germana! Ah!... quin home més bó!...

Prudencia. Quina llàstima que homes aixís no tinguin cent mil lliures de renda!

Marguerida. Al contrari! Digui: quina ditxa que no les tinguin. Al menos, aixís, estàn ben segurs de que es an ells sols a qui una estima! (*Agafant la ma de Prudencia y posantla al cor*). Miri!... Sent?...

Prudencia. Què?

Marguerida. Com me bat el cor! No ho sent?

Prudencia. Y perquè l'hi bat el cor?

Marguerida. Perque són les deu y està apunt de venir!...

Prudencia. Oh! an aquest punt em arrivat! M'en vaig.

Marguerida. *(A Nanina que va y ve tot arreglant els mobles)*. Nanina! Ves a obrir!

Nanina. Si no han trucat!

Marguerida. Jo't dic que si!

Nanina s'en va.

ESCENA II

PRUDENCIA *y* MARGUERIDA

Prudencia. Filla meva, m'en vaig a pregar per vostè.

Marguerida. Perquè?

Prudencia. Perquè està en perill! Creguim!

Marguerida. Qui sab! Potser si que hi estic en perill!

Entra Armand.

ESCENA III

Les mateixes y ARMAND

Armand. Marguerida!..

Corrent cap an ella.

Prudencia. Y a mi no'm diu ni bona nit... Ingrat!

Armand. Dispensi, Prudencia! Ja sab que se l'estima... Com està?

Prudencia. No tant bé com vostè... Però, vaja, fills meus; are'm permeterèu que hos deixi. Tinc a casa algú que m'espera. Passin-ho bé!...

Se'n va.

ESCENA IV

ARMAND *y* MARGUERIDA

Marguerida. Posis aquí, senyor meu!

Armand. Després. Are no...

S'agenolla als seus peus.

Marguerida. M'estima tant com diu?

Armand. No.

Marguerida. Eh? no?...

Armand. No! perque l'estimo mil vegades més, Marguerida.

Marguerida. Què ha fet avui, veyàm?

Armand. He anat a veurer a la Prudencia an eu Gustau y a la Nichette!... Es a dir, allà aont sabía que m'havíen de parlar de vostè.

Marguerida. Y aquest vespre?

Armand El meu pare m'havía escrit, dientme que m'esperava a Tours, però jo, l'hi he contestat, que s'esperaría, en va, perque no hi aniría. Que l'hi sembla? Estic per anar a Tours, jo, are?

Marguerida. Perxò, no l'hi convè posarse malament amb el seu pare.

Armand. No hi ha perill. Y, vostè, que ha fet, vostè avuy? Apa, digui!

Marguerida. Jo..? He pensat en vostè!

Armand. De veritat?

Marguerida. L'hi juro! Y he fet projectes, molt bonics.

Armand. De debó?

Marguerida. Si.

Armand. Expliquimels.

Marguerida. Més endevant. Are no...

Armand. Perquè no, are?

Marguerida. Perque potser encara no m'estimes prou, per saberlos.. Quan seràn realisables, aleshores te'ls diré. Are com are, acontentat, amb saber que's tracta de tú, en aquets projectes.

Armand. De mi?

Marguerida. Si, de tú, a qui jo, potser estimo massa!

Armand. Veyam, què es? Digamho!

Marguerida. Perquè? que'n treuràs de saberho?

Armand T'ho prego!...

Marguerida. (*Després de duptar una mica*). Es posible que jo pugui fer alguna cosa sense dirtho

Armand. T'escolto.

Marguerida. He trovat una combinació.

Armand. Una combinació?... quina?

Marguerida. No més te puc dir els resultats que pot donar.

Armand. Y quins resultats són aquets?

Marguerida. T'agradaría passar l'estiu fora de París, en un poblet, vora al riu, amb mi... tots dos sols, en una caseta coberta d'eura y voltada d'un jardí plè de flors?

Armand. Què si m'agradaría? Y m'ho preguntes?... Ah! si!...

Marguerida. Doncs bé, si la combinació em resulta y m'ha de resultar per forsa, d'aquí á quinze dies serè lliure, no deuré rès a ningú, y'ns en anirém, plegats a passar l' estiu fora de París, a la caseta coberta d'eura y voltada de jardí.

Armand. Y no'm pots dir per quin medi t'ha de resultar aquesta combinació?

Marguerida. No.

Armand. Y ets tu sola, qui la ha trovada aquesta combinació, Marguerida?

Margueriga. Perquè'm parlas amb aquest tó?

Armand. Respón-me.

Marguerida. Si, he sigut jo sola.

Armand. Y la podràs realisar tu sola, també?

Marguerida. (*Duptant*). Jo sola.

Armand. (*Alsantse*). Ha llegit la «Manon Lescaut», vostè Marguerida?

Marguerida. Si, al saló hi hà el llibre.

Armand. En quin çoncepte el té vostè, al cavaller Des Grieux?

Marguerida. Perquè me la fa aquesta pregunta?

Armand. Perque, hi hà un moment, en que Manon també ha trovat una combinació, que consisteix en demanar diners al senyor de Bretigny, pera gastarsels amb en Des Grieux. Però ha de saber Marguerida, que si vostè te més cor que Manon, jo tinc més dignitat que'l cavaller de la novela.

Marguerida. Lo que vol dir?..

Armand. ...que si la seva combinació es del genero d'aquet'altre, jo no la acepto.

Marguerida. Está bé, no'm parlem més... (*Pausa*). Ha fet molt bon día, avuy, veritat?

Armand. Si, molt bo!..

Marguerida. Hi havia molta gent, els Campos Elíseus?

Armand. Molta.

Marguerida. Jo crec que si que fará bon temps, fins se acabi aquesta lluna.

Armand. (*Amb nervíositat*). Que se m'endona a mi, de la lluna!..

Marguerida. Doncs, de que vol que li parli?.. Li dic que l'estimo, li dono la prova, y em fa mala cara!.. No tinc mes remei que parlarhi de la lluna!.,

Armand. Perdonam, Marguerida!.. No veus que estic gelós, fins del mes insignificant dels teus pensaments?.. Y com que lo que m'has proposat...

Marguerida. Ja hi torném?

Armand. Es clar que hi tornem!.. Lo que m'has proposat, me tornaría boig d'alegría! pero, el misteri que precedeix la realisació d'aquet progecte...

Marguerida. Vinam aquí, escoltam, posat a la rahò!.. Com que tu m'estimas, te'gradaría passar, algun temps, amb mi, en un reconet de mon, que no fos aquet París detestable... Eh... que si?..

Armand. Es clar que m'agradaría...

Marguerida. A mi també; pero, per això, se necesita, lo que jo no tinc. Tu, no n'estàs de gelós del Duc, veritat que no?... perque ja saps la puresa dels seus sentiments per

mi. Deixam fe, doncs, y no te'n preocupis.

Armand. Bè, però...

Marguerida. T'estimo... Apa, quedem en que puc tirar endevant?

Armand. Ja veuràs... es que...

Marguerida. *(Amorosa acarisiantlo)*. Si?

Armand. No encara.

Marguerida Alashoras, vina demà al demati. En tornarem a parlar...

Armand. Que dius, are?.. Demà'l dematí?.. Ja'm treus?..

Marguerida. No't trec, home... Encara t'hi pots estar una mica mes, aqui.

Armand. Una mica mes?.. que esperas algú?

Marguerida. Ja comensém?..

Armand Marguerida, tu m'enganyas.

Marguerida. Quan fa que't conec?..

Armand. Quatre dias.

Marguerida. Qué m'hi obligaba a rebret a casa meva?..

Armand. Res.

Marguerida. Si jo no t'estimés, tindria el dret de treuret de casa, com trec a n'en Varville, y a tants d'altres, veritat?..

Armand. Es clar que si.

Marguerida. Alashoras, deixat estimar, y no't quèixis.

Armand. Perdò, Marguerida, mil vegades perdó...

Marguerida. Oh.. es que si continuem aixís me passaré la vida perdonante...

Armand. No, ja no t'ho diré mes. Veus?.. Ja m'en vaig.

Marguerida. Axís m'agrada... Vina demà a mitj-día: esmorsarém plegats, eh?..

Armand. Si. Aixís, fins a demà.

Marguerida. Fins a demà.

Armand. A mitj dia?..

Marguerida. A mitj-dia.

Armand. M'ho juras?..

Marguerida. Que?..

Armand. Que no esperas a ningu?

Marguerida. Encare?.. T'ho juro que t'estimo y que t'estimo mes que a tot lo delmon.

Armand. Adeu...

Marguerida. Adeu... nen gran...

Armand dupta, un moment y s'en va.

ESCENA V

MARGUERIDA *sola*

Marguerida. Que m'ho havía de dir, fa vui dias, que aquet home, quina existencia jo ni sospitava, ocuparia, tant depressa, y fins en aquet punt, el meu cor y el meu pensament?.. Y realment m'estima tant com diu? Y jo, ho se jo, si l'estimo; jo que no he estimat mai? Pero, perque l'haig de sacrificar una felicitat com aquesta?.. Perque no me hi haig de llensat als capritxos del séu cor? qui soc jo?.. No soc una criatura filla del etzar? Doncs, deixem que l'etzar fassi lo que vulgui, de mi. Es igual, me sembla que no soc pas mes felisa de lo que he sigut fins are. Això, potser, es un mal senyal! Nosaltres, la dònas, ha presentim quasi sempre, que serem estimadas, pero mai, que nosal-

tres estimarem!.. Y tant es aixís que a las primeras escomesas d'aquet mal imprevist, ens trovem que ja no sabem ahont som!..

ESCENA VI

MARGUERIDA, NANINA, EL COMTE

Nanina. (*Entra anunciant al comte, qui la segueix*). El senyor Comte...

Marguerida. (*Sense alsarse*). Bona nit, Comte...

Comte. (*Ananli a besarli la ma*). Bona nit, Marguerida... Com se trova, aquet vespre?.

Marguerida. Perfectament.

Comte. *(Va a seure prop la xemeneia)*. Fa un fret del diable... M'ha escrit que vingués a dos quarts d'onze. Ja veu si soc puntual..

Marguerida. L'hi agraeixo la puntualitat, Comte. Hem de parlar vostè y jo.

Comte. Que ja ha sopat?

Marguerida Perque m'ho pregunta?

Comte. Perque hauriam pogut anar a sopar y hauriam pogut parlar, tot sopant.

Marguerida. Que te gana de menjar vostè? are...

Comte. Sempre s'en té de gana per sopar. He dinat tant malament al Club... que...

Marguerida. Q e fan al Club?..

Comte. Quan m'en he anat, jugavan.

Marguerida. Y, en Saint Gaudens, perdia?..

Comte. Perdía vint y cinc lluisos, però cridava com si hagues perdut cent mil francs.

Marguerida. L'altra nit va sopar, aqui, amb l'Olimpia.

Comte. Qui hi havía mes?

Marguerida. En Gastò de Rieux. El coneix?

Comte. Si.

Marguerida. Y l'Armand Duval.

Comte. Qui es aquet senyor Duval?

Marguerida. Un amic d'en Gastò. La Prudencia y jo, veliaqui tot el gran sopar!... Pero, aixó si varem riure molt.

Comte. Si jo arribo a saber hauria vingut. Ah... y aproposit, que ha sortit, algú, d'aquí, una mica avans de que jo vingués?...

Marguerida. No, ningú...

Comte. Es que en el moment que jo baixava del cotxe, m'ha semblat que algú!... no se quese m'acostava, com per asegurarse de qui era jo, y, després d'haverme vist, s'en ha anat depressa...

Marguerida. (*Apart*). Potser, era l'Armand?..

Truca.

Comte. Que desitjava alguna cosa?...

Marguerida. Rès... M'he descuidat de fer un encarrech a la Nanina. (*Ha entrat Nanina y ella l'hi parla baix*). Arrivat fins a baix. Surt al carrer y disimuladament, mira si el senyor Duval hi es... y tornamho a dir, desseguida. Cuita!

Nanina. Está molt bé, senyora!...

S'en va.

Comte. Ah?... que no ho sap?...

Marguerida. Què?...

Comte. En Gurki, se casa.

Marguerida. El nostre princep polach?...

Comte. El mateix.

Marguerida. Y, amb quí?...

Comte. Endevini-ho.

Marguerida. Que se jo...

Comte. Amb la Adela.

Marguerida. Ho sento per ella!

Comte. Jo, al contrari... Ho sento per ell!

Marguerida. S'equivoca, Comte... quan un home de mon se casa amb una dona com la Adela, no es pas ell qui fa una ximpesa, si no ella, qui fa un mal negoci. El seu Polach está arruinat, te una fama detestable, y si's casa amb la Adela, creguim que es per les catorze o quinze mil lliures de renda que vostés l'hi han fet, els uns, després dels altres.

Entra Nanina.

Nanina. (*Baix a Marguerida*). Al carrer no hi ha ningú, senyora.

S'en torna.

Marguerida. Y are, Comte, ha arrival la hora de parlar de coses series!...

Comte. De coses series?... M'agradaría més parlar de coses ben alegres!...

Marguerida. Mes endevant, ja veurem si, vosté, se les pren, alegrament, les coses.

Comte. Escolto.

Marguerida. Te diners, vostè, are?...

Comte. Jo?... Mai ne tinch de diners!

Marguerida. Amb la seva firma... n'hi ha prou... Es igual.

Comte. Es a dir que's necessiten diners, aquí?

Marguerida. Si, senyor!... Se necesiten quince mil franchs!

Comte. Diable!... Es una xifra respectable! Y, perque han de ser, justament quinze mil franchs?...

Marguerida. Perque'ls dech.

Comte. Es a dir, que, vostè, es dels que pagen als seus acreedors?.

Marguerida. Son ells qui s'hi empenyen en volguer cobrar!... qué hi fará?...

Comte. L'hi convenen, absolutament?...

Marguerida. Si.

Comte. Aleshores... no'n parlém més. Els tindrá.

ESCENA VII

Els mateixos y Nanina

Nanina. (*Entrant*) Senyora; acaben de portar aquesta carta. Han dit que l'hi fos entregada desseguida.

Marguerida. Qui'm pot escriure en aquesta hora?... (*Obrint la carta*). L'Armand!... que significa, aixó?... (*Llegin ab nerviositat*).

...«No'm puch resignar, de cap manera, a desempenyar un paper ridicol, devant de la »dona a qui jo estimo. En el moment en »que jo sortia de casa seva, el senyor »Compte de Giray, hi entrava. No tinch, ni

»la edad, ni el caracter d'en Saint Gaudens: »perdonim la meva unica culpa, la de no »ser milionari. y oblidem, tots dos, l'haver»nos conegut, y fins que, per un instant, »em cregut de bona fè que'ns estimavem. »Quan vostè rebrá aquesta carta, jo, ja serè »fora de París. Armand».

Nanina. Que contesta, la senyora?

Marguerida. Rès; diguili que está be.

Nanina s'en va.

ESCENA VIII

El Comte y Marguerida

Marguerida. (*Per si*) Vetdqui una ilusió que's fon!... Quina llastima!...

Comte. Que es; aquesta carta?...

Marguerida. Que es, diu?... Una bona nova per vostè.

Comte. Com vol dir?...

Marguerida. Amb aquesta carta, vostè, hi guanya quinze mil franchs.

Comte. Creguim que es la primera carta que'm fa guanyar una quantitat semblant!

Marguerida. Ja no necesito lo que l'hi he demanat.

Comte. Que potser l'hi han enviat les seves factures pagades, els acreedors de vostè?... Fora una gentilesa per part d'ells!...

Marguerida. No, es que estava enamorada, comte!...

Comte. Vosté?

Marguerida. Jo...

Comte. Y de qui?... Deu meu!...

Marguerida. D'un home, qui no m'estimava, com sol sucsehir ben sovint: d'un home sense cap posició, com sol sucsehir, sempre!

Comte. Ah!... si?... Y ab aquet amor, vosté 's pensava redimirse dels altres?... Bah!...

Marguerida. Miri lo que m'ha escrit. (*L'hi dona la carta*).

Comte. (*Llegint*). ...«Estimada Marguerida»... Oh!... oh!... y es del senyor Duval. Se veu que es molt gelós aquet senyor. Ah!... are comprench la utilitat de las lletras de cambi. Era bonica la seva combinació! (*L'hi torna la carta. Trucant y llensant la carta damunt la taula*).

Marguerida. Vostè m'havía convidat á sopar, veritat?...

Comte. Y mantinch el meu convit. Y, cóm que'm penso que no menjará per valor de quinze mil franchs, sempre será per mí una economía.

Marguerida. Aném, donchs, a sopar! Vui que'm toqui una mica l'aire!... (*Está nerviosísima. No pot dissimular la pena que la fa sofrir*). Ah!...

Comte. Aixís, digui que era una cosa sería! Está agitadissima, Marguerida!

Marguerida. No, no será rés! (*A Nanina qui entra*). Portim un xal y un sombrero!

Nanina. Quin, senyora?...

Marguerida. El que vulguis!... Y un xal ben lleugeret. (*Al compte*). No hi ha més, pobre comte!... Ens han de pendre tal com som!

Comte. Oh!... ja hi estich fet, jo a tractar ab vostes, ja!...

Nanina. (*Donantli el xal y el sombrero*). La senyora tindrá fret.

Marguerida. No.

Nanina. Que vol que la esperi, senyora?

Marguerida. No, vesten al llit, perque, potser vindré molt tard... Que ve, comte?...

S'en van.

ESCENA IX

NANINA *sola*

Nanina. Aqui passa alguna cosa: la senyora s'en ha anat emocionadíssima: y deu haver estat aquesta carta, que han portat, ara fa poch, lo que la posada en aquet estat, no hi ha dupte. (*Agafant la carta*). Vétela; aquí, la carta!... (*La llegeix*). Dimoni!... Si que's resolut el senyoret Armand!... Tot just fa dos dias que'l van elegir, y avuy, ja presenta la dimissió!... Ha durat lo que duran las rosas y els homes d'Estat... Caram!.. (*Entra la Prudencla*). La senyora Duvernoy!...

ESCENA X

NANINA, PRUDENCIA. *Després* CRIAT PRIMER

Prudencia. Que ha sortit la Marguerida?

Nanina. Are mateix.

Prudencia. Ahont ha anat?

Nanina. A sopar.

Prudencia. Amb el Comte de Giray?

Nanina. Si.

Prudencia. Que ha rebut una carta, are, fa poch.

Nanina. Si, del senyor Armand.

Prudencia. Y que ha dit, ella?

Nanina. Rès.

Prudencia. Que tornará aviat?

Nanina. No, ha dit que tornaría molt tart. Jo, ja'm pensava que era al llit, vostè.

Prudencia. No sols era al llit, sino que dormía.., pero el timbre de la porta s'ha posat ha sonar, desaforadament, y m'ha despertat. Aleshores, he anat abrir...

Trucan a la porta del salonet.

Nanina. Entri.

Entra el criat primer.

Criat. La senyora 'm fa demanar les pells; diu que té fret.

Nanina s'en va.

Prudencia. Qu'es a baix la senyora?

Criat. Si, es dins del cotxe.

Prudencia. Díguili que fassi el favor de pujar, que soc jo qui la demano... Que'm convé molt véurela.

Criat. Es que la senyora no està sola, en el cotxe.

Prudencia. No hi fa rès. Vagi y díguili.

El criat se'n va.

Veu d'Armand. (*Se sent pel cantó de la finestra*). Prudencia!

Prudencia. Ara si que estèm ben posats!... Ja tenim a l'altre que s'impacienta. Ah, els enamorats gelosos!... Tots son iguals!

Obrint la finestra.

Veu d'Armand. (*Desde fora*). Que no'm pot dir rès?

Prudencia. Esperis una mica! Ja'l cridaré desseguida!

ESCENA XI

La mateixa, MARGUERIDA. *Després,* NANINA.

Marguerida. Què vol, Prudencia? Per què m'ha fet pujar?

Prudencia. L'Armand es a casa.

Marguerida. Que hi sigui. Tant se m'endona!

Prudencia. Vol parlar amb vostè.

Marguerida. Y jo no vull ni rébrel; per altra part, tampoc puc, perque a baix m'esperan... Ja li pot dir!

Prudencia. Jo me'n guardaré prou de dirli semblant cosa! Fora capàs de desafiar al comte.

Marguerida. Ah, peró què vol?

Prudencia. Que ho sé, jo?... Y ell, que's pensa que ho sab? Ara, lo que sabèm es lo qu'es un home enamorat. Això si.

Nanina. (*Entra amb les pells*). La senyora vol les pells?

Marguerida. No, no encara.

Prudencia. Apa, què decideix?

Marguerida. Aquest home 'm farà desgraciada!

Prudencia. Aixís, no'l vegi més... Deixi les coses en el punt que estàn, y prou!

Marguerida. A vostè li sembla que ho hauría de fer aixís, veritat?

Prudencia. Es clar.

Marguerida. (*Després d'una pausa*). Y què l'hi ha dit més?

Prudencia. Oh... aixís lo que vostè vol es que torni. Vaig a buscarlo... Y el comte?

Marguerida. El comte?... Ja s'esperarà.

Prudencia. Potser valdría més dirli que se'n anés...

Marguerida. Té rahó. Nanina, baixa a dir al senyor comte de Giray que no'm trovo gaire bé y que m'es impossible l'anar a sopar amb ell: que'm dispensi...

Nanina. Està bé, senyora.

S'en va.

Prudencia. (*A la finestra*). Armand, vingui! Oh, no tingui pór, no s'ho farà pas dir dugues vegades!

Marguerida. Estiguis aquí vostè, mentres ell hi sigui! Ho sent?

Prudencia. No, dispensim!... Com que vindría un moment en que vostè'm diría que me'n anés, m'estimo més anàrmen ara, desseguida.

Entra Nanina.

Nanina. El senyor comte se'n ha anat, senyora.

Marguerida. Y no ha deixat dit rès?

Nanina. No.

S'en torna.

ESCENA XII

PRUDENCIA, MARGUERIDA *y* ARMAND

Armand. (*Entrant precipitadament*). Marguerida!... Per fi!...

Prudencia. Fills meus, jo'ls deixo!

S'en va.

ESCENA XIII

MARGUERIDA *y* ARMAND

Armand. *(Quasi agenollantse als peus d'ella)*. Marguerida!

Marguerida. Peró, què vol?

Armand. Vull que'm perdoni.

Marguerida. No s'ho mereix. (*Moviment d'ell*). Comprenc que, atiat per la gelosía, m'escrigui una carta de desesperació, peró no una carta irònica, impertinenta... M'ha fet molta pena y molt mal, creguim.

Armand. Y vostè, Marguerida, que no m'en ha fet vostè de mal?...

Marguerida. Si n'hi he fet, ha estat sense volguer...

Armand. Miri... Quan he vist arrivar al comte y quan m'he convensut que vostè m'havía tret perque havía de venir ell, m'he pensat que'm tornava boig, he perdut el cap y l'hi he escrit. Peró quan, en lloc de respondre lo que jo esperava, quan en lloc de disculparse vostè ha dit a la Nanina que «estaba bé», m'he preguntat a mi

mateix què fóra jo no podentla veurer may més!... Instantaniament he sentit una buidor mortal al meu entorn... Pensi, Marguerida, que si no més fa alguns dies que la conec, la estimo desde fa mes de dos anys.

Marguerida. Doncs, bé, jo crec que vostè ha près una resolució plena de bon sentit.

Armand Quina?

Marguerida. La de anàrsen. No m'ho ha ha escrit?

Armand. I, vosté, creu, que jo podría?

Marguerida. I, amb tot, convé, creguim!

Armand. Que convé, diu?...

Marguerida. Sí, no solzament per vosté, sinò per mí. La meva situació m'obliga a no veurel mai mes, y tot me priva de estimarlo.

Armand. Aixís, voste m'estimava una mica, Marguerida.

Marguerida. L'estimava...

Armand. I are?...

Marguerida. Are, he reflexionat, y loque havía projectat es imposible!

Armand. Si, voste, m'hagues estimat, tal com diu, no l'hauría rebut al Comte!... Sobre tot, aquesta nit!...

Marguerida. Perxò val mes no continuar. Soc jove, diuhen que soc maca, l'hi agradava... En el fons soc bona!... I sent, com es vòsté, un home de mon, havía de saber pendre de mi lo que jo tinc de bo, deixar lo dolent y no preocuparse de lo demés.

Armand. Quan are, fa poc, feia entreveure la felicitat de passar alguns mesos, ab vosté, sola, lluny de París, lluny del mon, no

m'hi parlava pas, aixís, Marguerida. Perxò, m'ha fet tant mal, perque he caigut d'aquella esperansa, a n'aquesta realitat.

Marguerida. *Amb melangía.* Es veritat que jo m'havía dit a mi mateixa. »Una mica »de repós me farà be. Ell sembla que s'in»teressa per la meva salut... Si hi hagues »medi, de passar, tranquilament, l'estiu, »amb ell, en una caseta solitaria, perduda »entre mitg de boscos, quina felicitat»... Al cap de tres o quatre mesos, hauríam tornat, tots dos, a París, ens haurían donat una bona estreta de ma y de les deixes del nostre amor, ens en hauríam fet una bona amistat!... Perque l'amor que's pot sentir per mi, per violent que sigui, no porta pas sempre, a dintre lo que es necesari pera ferne, mes endevant una amistat!... Pero, tu no ho has volgut!... *Amb ironia refinadíssima.* Se veu que'l teu cor es un gran senyor, qui no vol aceptar res dels altres... No, no... No'm parlem mes. Tu, ja fa quatre días que vens a casa meva. Ja has sopat amb mi: enviam una joia, ab la teva targeta y estarem en paus!...

Armand. Marguerida! Com es que'm parlas aixís?... que per ventura t'has tornat boja?... Jo t'estimo, y res mes. No se si es perque ets hermosa, bona o perque... Jo no mes se que ets tota la meva esperansa, tot el meu pensament, tota la meva vida!... Per mi al mon, no hi ha res, si tu no hi ets!... Ja no't puc dir mes.

Marguerida. Si tu mateix me dones la rahò... Precisament per això, es que'ns hem de separar...

Armand. No, per aixó, no... Tu ets qui parla

de separació, perque, tu, ja no m'estimas... Diga-ho clar...

Marguerida. Que jo no... Calla, Armand, calla... perque no saps lo que't dius...

Armand. Doncs perque?...

Marguerida. Perque?... Vols saberho, perque? Perque hi ha estones, en que, aquesta ilussió, tant bellament comensada a realisar, jo la porto, amb el pensament, fins a la fi!... Perque, hi han días, en que estic cansada de la vida que porto, y n'entreveig un'altra de mes serena y apacible... Perque, entre mitg de la nostra vida turbulenta, el nostre cap, el nostre orgull y els nostres sentits, viuen intensament, pero el nostre cor, que també vol la seva part en aquet devasall de emocions, com que no trova motiu per esbargirse, acaba per ofegarnos. Tothom ens te per ditxosas, perque ho semblem, y fins n'hi han que'ns envejan...
Tenim amants, que s'arruinen, no per nosaltres, com ells aseguren, sinó per la seva mateixa vanitat; per la senzilla rahó de que nosaltres som les primeres en el seu amor propi y les últimes en la seva estimació!... Tenim amichs y amigues, com la Prudencia, quina amistad, arriva fins al servilísme, mai fins al desinterés, de lo que nosaltres, fem o deixem de fer, tant se'ls endona, mentres la gent les pugui veurer, en els nostres palcos o al costat nostre al passeig, en els nostres cotxes! Per, això, tot al voltant de nosaltres, es runa, mentida y vergonya! Y, per això, es, que jo, hi havía moments, en que, sense dirho a ningu, somniava el trovar un home, de prou elevació moral, pera que no'm demanes

compte de rès y volgues ser, de bon grat, l'amant de les meves impresions! Aquest home, vaig trovarlo en el Duch: pero, la vellesa, no més protegeix y aconsola, y la meva ánima, te altres exigencies!... Aleshores, va ser quan vaig trovarte a tú; jove, enamorat, ditxós!... Les llagrimes que't vaig veurer llensar per mí, l'interés que't vas prender per la meva salud, la teva franquesa, el teu entusiasme, tot m'inclinava a veurer en tú, la personificació d'aquell ideal que jo cridava, ja feia temps, desde el fons de la meva sorollosa soletat!... Y en un minut, es clar!... com una boja he alsat l'edifici de tot el meu pervindre, sobre el teu amor!... He somniat boscos, puresa! M'he recordat de quan era petita!... de quan era nena! Perque, tots, fins els més dolents, ho han sigut de petits, y han tingut somnis de bondat y de ventura! Pero, es clar, tot aixó, era demanar lo imposible!... Una paraula teva, m'na fet tornar en mí, m'ha despertat de tot aquest somni!... No ho volíes saber tot?... Donchs are, ja ho sabs, Armand... Ja ho saps tot!...

Armand. Y tu't penses que, després de lo que m'acabes de dir, jo haig de deixarte?... Oh!... no!.,. Mai!... *(Quasi heroicament)*. Quant la felicitat vè cap a nosaltres dos, amb les ales desplegades, hem de fugir, devant d'ella? No, no, Marguerida! No! El teu somni, se converti rà on realidad! .. Jo t'ho juro! No reflexionem, no pensem en rés!... Som joves, ens estimem... Caminem donchs, abrassats, seguint la ruta marcada pel nostre amor.

Marguerida. No m'enganyis, Armand... Pensa que una emoció violenta, pot matar-

me. Recordat de qui soch, y de lo que soch.

Armand. Jo no més se que'ts un angel y que t'estimo.

Nanina. *(Desde fora, trucant á la porta)*. Senyora...

Margerida. Qné?... que hi ha?

Nanina. Acaben da portar una carta.

Marguerida. *(Rient)*. Ah?... es la nit de les cartes, aquesta... De qui es?...

Nanina. Del senyor Comte.

Marguerida. Que espera contestació?

Nanina. Si senyora...

Marguerida. Donchs, digali que no n'hi ha de contestació!... Armand!... Armand!...

S'abrassen.

TELÓ

AGTE TERCER

Salonet d'una caseta de camp en els boscos d'Auteuil. Tons clars, alegres. Al fons, vidrieres que donan a una galería descoberta; per la que's va al jardí, del que se'n veu un bon tros. Portes laterals. Mobles senzills. Una taula; amb llibres y diaris. Al comensar son les primeres hores de la tarda. Temps primaveral.

ESCENA PRIMERA

NAÑINA, PRUDENCIA. *Després* ARMAND

Nanina s'emporta una safata amb servey de thé que hi ha al demunt de la taula.

Prudencia. *(Entrant per la lateral, esquerra)*. Ahónt es la Marguerida?

Nanina. La senyora es al jardí amb la senyoreta Nichette y el senyoret Gustau, que han vingut a passar el dia.

Prudencia. Ah!... Me'n hi vaig.

Nanina se'n va per la lateral esquerra.

Armand. *(Entra pel jardí, en el moment en que Prudencia se'n hi anava)*. Prudencia, voldría dirli dues paraules. Fa uns quinze dies que vostè se'n va anar d'aquí en el cotxe de la Marguerida, veritat?

Prudencia. Si.

Armand. Dic això perque, desde aquell dia, no he tornat a veure ni'l cotxe, ni'ls cavalls! (*Pausa*). Fa vuit dies que vostè, al anàrsen, va dir que sentía fret y, com que no duya abric, la Marguerida li va deixar el seu xal de caxemir, que vostè encara no l'hi ha tornat. Y, per acabar, ahir la Marguerida l'hi va entregar els seus bracelets y'ls seus diamants, perque vostè,—va dir ella,—els portés a ferlos adobar. (*Pausa*). Y ara pregunto jo: què s'han fet els cavalls, el cotxe, el xal de caxemir, els bracelets y els diamants?...

Prudencia. Vol que l'hi sigui franca?

Armand. No sols ho vull, sinó que l'hi demano.

Prudencia. Doncs, bé, ja veurà: els cavalls s'han tornat al marxant, que se'ls ha quedat a meitat de preu.

Armand. Y'l xal de caxemir?...

Prudencia. Venut.

Armand. Y'l bracelet y'ls diamants?

Prudencia. Aquest dematí els he anat a empenyar. Aquí porto les papeletes.

Armand. Y per què no me'n han dit rès a mí de tot això?

Prudencia. La Marguerida no ho va volguer.

Armand. Y per què totes aquestes vendes y tots aquests empenyos?

Prudencia. Per pagar!... Ah, fill meu!... Vostè's pensa que ja n'hi ha prou amb estimarse y amb anàrsen a viure fora de París per portar una vida pastoral y etéreal... Veritat?... Doncs, no senyor! Rès d'això! Al costat de la vida poètica hi ha la vida real. Ha de saber que'l Duc, a qui jo acabo

de veure,—per evitar en lo possible tants sacrificis...—...el Duc no vol donar rès més a la Marguerida, a menys qu' ella 'l deixi a vostè!... Y d'això Déu sab, tan bé com vostè y com jo, qu' ella no'n té pas ganes!

Armand. Pobra Marguerida!... Y que n'es de bona!...

Prudencia. Ja ho pot ben dir, ja... Fins massa bona es la Marguerida, perque jo no sé còm acabarà tot això!... Sense comptar que, per pagar tot lo que li falta, està disposada a vendre, a qualsevol preu, lo que encara l'hi queda. Aquí porto un borrador de escriptura que m'ha entregat elseu agent de negocis.

Armand. Quàn se necesitaría per pagarho tot?...

Prudencia. 50.000 francs!... Més que menos!...

Armand. Demani quinze dies d'espera als acreedors: jo m'encarrego de pagarho tot.

Prudencia. Demanant diners?...

Armand. Si.

Prudencia. No faltaría més que això!... Tindría qüestions amb el seu pare!... Compremetería el seu pervindre! No, Armand, no! Treguisho del cap!... Creguim!

Armand. No tingui pór. Com que jo ja ho pressentía lo que succeheix, he escrit al meu notari dihentli que volía fer donació a una persona dels bens que'm va deixar la meva mare, y ara acabo de rèbrer la contestació. Ja té redactada la escriptura, no més s'han de cumplir algunes formalitats, y avuy mateix tinc d'anar a París per fir-

mar. Ara, lo que vostè té de fer es privar que la Marguerida...

Prudencia. Però, y'ls papers que jo l'hi porto?

Armand. Quan jo ja sigui fora, vostè,'ls hi dona, com si jo no l'hi hagués dit rès, perque, de tot lo que acabém de parlar, no vui que la Marguerida s'en enteri. Es ella. Silenci!

ESCENA II

MARGUERIDA, NICHETTE, GUSTAU, ARMAND Y PRUDENCIA

La Marguerida, al entrar, fa un signe a la Prudencia, volentli dir que calli:

Armand. Marguerida!... Ja cal que renyís a la Prudencia...

Marguerida. Perque?

Armand. Afigurat que l'hi vaig encarregar que passés per casa meva, y que'm recullis les cartes que hagessin portat per mi... com qne fa quinze días que no he anat a París... Doncs, be, la senyora Prudencia, se m'en ha descuidat, y, per culpa seva, t'hauré de deixar dos o tres horas. Fa un mes que no he escrit al meu pare. Ningú sap ahont soc, ní el meu criat... Com que vaig volguer esquivar tots els importuns... Fa molt bona tarda; la Nichette, y en Gustau, ja't faràn companyía. Prenc un cotxe, m'en vaig a París, passo per casa meva, y'm tornas a tenir aquí. Eh?...

Marguerida. Ves, Armand, ves; però pensa que si no has escrit al teu pare, jo no'n tinc la culpa. Ja saps que t'ho he dit, mol-

tes vegades, que l'hi havíes d'escriure. Torna aviat. Ens trovaràs conversant y trevallant, aquí, la Nichette, en Gustau y jo.

Armand. D'aqui a una hora, torno a ser aqui.

S'en va. Marguerida l'acompanya fins a la porta lateral esquerra. Despedida afectuosa.

Marguerida. Tot s'ha arreglat?..

Prudencia. Si.

Marguerida. Els papers?...

Prudencia. Aqui'ls te... L'agent de negocis, vindrà avui mateix, per parlar, llargament, amb voste. I are, jo, m'en vaig a menjar alguna cosa, perque, filla, m'estic caient de debilitat.

S'en va.

Marguerida. Vagi: la Nanina li donarà lo que vosté vulgui.

ESCENA III

MARGUERIDA, NICHETTE Y GUSTAU

Marguerida. Ja ho veuen: velshi-aqui la vida que portém desde fa tres mesos.

Nichette. I ets felissa?

Marguerida. Que si ho soc?... Ah!...

Nichette. Ho veus?... Ja t'ho deia jo, Marguerida, que la felicitat veritable no mes se trova en el repòs y en la tranquilitat del cor... Que't pensas, que, amb en Gustau, ho havian dit, pocas vegades?... »quin serà »el día en que la Marguerida estimarà de »debò y portarà una vida mes tranquila!...»

Marguerida. Doncs be, els vostres desitjos

ja s'han complert: estimo y soc ditxosa: y es que'l vostre amor y la vostra felicitat, m'en han fet venir ganes de ser felissa, estimant de debò!...

Gustau. El fet es que nosaltres ne som de felissos, veritat Nichette?

Nichette. Que si ho som?... I que no'ns resulta pas molt car... veritat, Gustau?... Veus, tu ets una gran senyora, tú, no'ns vens, mai, a véurer. Estic seguríssima de que si'ns vinguessis a veurer, voldrías viurer com vivim nosaltres. Tu, aqui,'t pensas viure amb tota sensillesa? Ah!... que dirias si veias els meus dos quartets del quint pis del carrer Blanc, quinas finestretas donan a uns jardins, pels qui no s'hi passejan mai ela seus amos?... Com es que hi ha gent, que, tenint jardins, no s'hi passejan mai?...

Gustau. Ja ho veu, Marguerida!... Tenim tot l'aire d'una novela alemana, o d'un idili de Goethe, amb música de Schubert!...

Sonrient.

Nichette. Oh!... apa!... Gustau!... no vui que t'en burlis... ho sents?... Sobre tot, al devant de la Marguerida. Quan estem sols, no t'en burlas pas, sino que'ts dols com un anyell y tendre com una tortora... Que no ho saps?... Volía que'ns mudessim de cassa!.. Trovava que duiam una vida massa senzilla.

Gustau. No, lo que trovo, es que un quint pis, es massa alt.

Nichette. Mira, no surtis de casa, aixis no no sabràs si es alt, ni baix.

Marguerida. Sou adorables, tots dos...

Nichette. Ab l'escusa de que ell te 6,000 lliures de renda, no vol que trevalli mes; y fins ha parlat de posar cotxe. Afigurat quin gasto!...

Gustau. Ja vindrà, això, mes endevant.

Nichette. Prou temps tenim; primer, conve que'l teu oncle'm miri d'una manera ben diferenta de la que ara'm mira, y, que, a tu,'t fassi hereu, y a mi'm digui quant me vegi. «Ay... la, nevodeta del meu cor...»

Gustau. Ja s'en comensa adonar l'oncle de que la Nichette es un angel.

Marguerida. Que no't coneix?...

Nichette. No!...

Marguerida. Ah... si't conegués, t'estimaría, n'estic segura.

Nichette. Es que'l senyor oncle d'aquet, no m'ha volgut coneixer may. Aquest senyor es un oncle d'aquella rassa d'oncles, que's pensan que las grisetas no mes serveixen per arruinar nevots... I, es clar, voldría casarlo amb una senyoreta ben rica... ¿que no'n soc de senyoreta jo per ventura?...

Gustau. Ja s'amansint: desde que soc advocat, el trovo molt més indulgent.

Nichette. Ay te rahò. M'havía descuidat de dirho, Marguerida. En Gustàuja es advocat.

Marguerida. Ah? l'hi confiaré'l primerplet que tingui.

Nichette. Ja ha informat. Si, va pujarun judici oral. Jo era a la Audiencia.

Margueria. Y va guanyar?

Gustau. No, això no,'l vaig perdre. El procesat, a qui jo defensava, va ser condemnat a deu anys de treballs forsats.

Nichette. ¡Jo m'en vaig alegrar molt!...

Marguerida. Eh?.. que t'en vas alegrar, dius?

Nichette. Es clar! L'home que defensaba en Gustáu, era un pillastre acabat. L'ofici d' advocat, ja't dic que's un ofici ben graciós també!.. Perqué, un advocat no es un gran home, més que quant pot dir: «Senyors!.. Jo defensava a un facinerós que havía mort al seu pare, a la seva mare y als seus fills!.. Doncs, be, han de saber que jo tinc tan talent, que l'hi fet absoldre y l'hi fet possar en llibertat tornant axís a la societat aquest puntalque tanta faltal'hi feya!...»

Marguerida. Doncs, aixís, si en Gustàu ja es advocat, digas que aviat anirem a casament.

Gustáu. Això si'm caso.

Bromejant.

Nichette. Com s'entén si's casa, senyor meu?... Es clar que's casarà, vostè!.. y doncs?.. No faltaría més!.. Y amb mí que's casarà!... Ahont trovarà una dòna que sigui millor que jo, y que l'estimi més?.. Eh?..

Marguerida. Quan serà la boda?..

Nichette. Aviat.

Marguerida. Que'ts felissa!

Nichette. Vols dir que tú no acabaràs casant-he com nosaltres?

Marguerida. Amb qui vols que'm casi jo?..

Nichette. Carat!.. amb l'Armand!..

Marguerida. Amb l'Armand?.. L'Armand, te'l dret d'estimarme, però no'l de casarse amb mi. Jo puc péndreli'l cor, però jo no li pendré mai el seu nom. Hi han cosas que una dòna no pot esborrar en tota la vida,

Nichette!... y que no ha de donar mai, al seu marit, el dret de retréurelas-hi. Si jo volgués que l'Armand se casés amb mi, demà mateix ens casariam. Però, jo l'estimo massa, per demanarti aquest sacrifici!.. Veritat, Gustàu, que tinc rahó?

Gustàu. Vostè es una dòna honrada, Marguerida.

Margeurida. No, però hi penso com una dòna honrada. Sempre es lo mateix. Soc ditxosa, tenint una felicitat que no'm podía esperar mai!.. Per això dono gracies a Deu y no vui abusar de la seva bondat infinida!..

Nichette. Doncs, si ets felissa, no t'en preocupis de lo demés!..

Marguerida. Sí, que ho soc. Quí m'ho havía de dir, a mi, a la Marguerida Gautier, que vindría un dia en que viuría entregada en cos y ànima a l'amor d'un home!.. y que passaría els días sencers asseguda al seu costat, treballant, llegint y sentintlo parlar.

Nichette. Com nosaltres.

Marguerida. Mirèu, a vosaltres ja os puc parlar amb tota franquesa, perque m'escolteu amb el cor: hi han moments, en que m' oblido de lo que he sigut, y la Marguerida d'altres temps, se separa, tan absoluta y totalment de la Marguerida d'are, que'n resultan duas dònas diferentas, de tal manera, que la segona amb prou feinas si s'en recorda de la primera. Quan amb el meu vestidet blanc, amb el gran sombrero de palla y amb el xal que m'ha de resguardar de la frescor de cap al tart, al bras, pujo amb l'Armand a la barqueta, y la barqueta se'n va tranquilament riu avall, aturantse

tota sola, a sota els sàlzers de l'illa propera, quí diría que aquella forma blanca que desembarca, del bras del seu enamorat, es la famosa Marguerida Gautier?.. Ningú, ni jo mateixa! Perque jo he gastat en rams de flors més diners que'ls que necessita una familia honrada per viure. be, tot un any!.. Doncs, be, amb la flor que l'Armand me dona cada dematí, al llevarse, ne tinc prou pera perfumar tot el meu día. Per altre part, vosaltres be prou que ho sabeu, lo que's estimarse!.. Y com las horas s'escursan totas solas y com ens portan a la fi dels días, de las setmanas y dels mesos, sense cap mena de sotraqueig ni de cansanci. Sí, sí, soc ben ditxosa, però encare ho vui ser més, perque vosaltres no ho sabeu tot...

Nichette. Que?..

Marguerida. No'm deian, are mateix, que jo no vivia com vosaltres?.. No m'ho direu gaire mes.

Nichette. Com?..

Marguerida. Sense que l'Armand ho sapiga, 'm venc tot lo que hi ha a la meva casa de París aont ja no vui tornar mai mes. Pagaré tots els mes deutes, llogarè un piset, aprop del vostre, l'amoblaré, amb tota senzillesa, y viurem aixis, oblidant y oblidats. A l'estiu, ens en anirem a fora, però, en una casa mes modesta que aquesta. Y, encara n'hi han que diuen que la felicitat no existeix en aquest mon!.. Vosaltres m' heu demostrat lo contrari, per lo que estic disposada a confondrels, a tots aquest incrèdols!...

Entra la Nanina.

Nanina. Senyora, hi ha un senyor que demana per parlar amb vostè.

Marguerida. *A Nichette y Gustàu.* Deu ser l'agent de negocis qu'espero. Aneu-sen un moment al jardí. Ja vinc desseguida. M'en aniré a París, amb vosaltres. També hi vui tenir part en que la vostra felicitat sigui ben complerta. *A Nanina.* Ferlo entrar. entrar.

Nichette y Gustau s'en van despedintse de Marguerida amb afecte. Aquesta, queda un moment sola. Entra per la porta lateral esquerra, per la que haurà sortit la Nanina, el personatje anunciat.

ESCENA IV

MARGUERIDA, JORDI DUVAL
Després, NANINA

Duval. *Desde el llindar de la porta.* La senyoreta Marguerida Gautier?..

Marguerida. Soc jo, senyor. A quí tinc l'honor de parlar?..

Duval. Al senyor Duval.

Marguerida. Al senyor Duval!

Duval. Sí, senyoreta, al pare del Armand.

Marguerida. *Emocionada y amb turbació.* L'Armand no hi es, aqui, senyor.

Duval. Ja ho se, senyoreta... Es amb vosté, amb qui jo desitjo tenir una explicació. Vulgi'm escoltar. El meu fill, senyoreta, se compromet y s'arruina per vosté.

Marguerida. S'equivoca, senyor Duval. Gracies a Deu, ara ja no's parla de mi, y jo no acepto res de l'Armand.

Duval. Això vol dir—ja que'l seu luxo y la seva manera de llensar els diners, son del domini del públcl..— Això vol dir que'l

meu fill es prou miserable pera dissipar amb vosté, lo que vosté acepta dels altres.

Marguerida. Dispensi-m, senyor Duval; ho sento molt, però l'hi haig de recordar que soc dòna y que soc a casa meva, dugues rahons que haurían de pesar a favor meu, en la seva cortesía; el tò en que vosté'm parla, no correspon a lo que jo esperava d'un home de mon com vosté, aquí tinc l'honor de veurer per primera vegada, y...

Duval. Y...

Marguerida. L'hi prego que'm permeti retirarme, més per vostè que no pas per mí.

Duval. La veritat es que sentintla parlar y observant el seu modo de produhirse, costa molt de creure que aquest llenguatje no sigui natural y que aquestes maneres no siguin estudiades. Ja se m'havia dit que vostè era una dòna perillosa!...

Marguerida. Si, senyor, perillosa!... Peró per mi, no pels altres!...

Duval. Perillosa o no, la qüestió es que l'Armant s'està arruinant per vostè, senyoreta!

Marguerida. L'hi torno a dir, senyor meu, amb tot el respecte que dec al pare de l'Armand... l'hi torno a dir que s'equivoca!...

Duval. Aleshores, què significa la carta que he rebut del meu notari, avisantme que l'Armand vol fer donació, a favor de vostè, de tots els seus bens?...

Marguerida. L'hi asseguro, senyor, que si l'Armand ha fet això ho ha fet sense dirmen rès... ja que ell sap prou bé que si m'ho hagués ofert, jo no ho hauría acceptat!

Duval. Vostè no hi ha pensat pas sempre aixís.

Marguerida. Es veritat, senyor; peró es que, aleshores, no estimava.

Duval. Y, are?...

Marguerida. Are!... estimo amb tot lo que una dona pot trovar de pur en el fons del seu cor, quan Deu se compadeix d'ella y l'hi envía l'arrepentiment!

Duval. Ja som a les grans frases patèticas!...

Irònich.

Marguerida. Escóltim, senyor... Ja se que costa molt de creure en els juraments de les dones com jo; pero, per lo que m'estimo més al mon... pel meu amor per l'Armand, jo l'hi juro que no en sabía rès d'aquesta donació.

Duval. Pero, vostè, no'm negará, que, per viurer, vosté necesita diners, senyoreta!...

Marguerida. Vostè, m'obligará a dir, lo que jo volía callar, senyor Duval: pero, com que jo ho sobordino tot, a guanyarme la simpatía y l'admiració del pare del Armand, parlaré. Desde que conech al seu fill, per qui el meu amor no s'asembla en rès, a tot lo que fins are havía prés aquest nom, al meu voltant, m'he empenyat y venut robes, diamants; cavalls, carruatjes!... Y, tant es aixís que, quan m'han dit que hi havía un senyor que'm demanava, m'he pensat que era l'agent de negocis, qui's queda amb els meus mobles, qüadros y cortinatjes, tot lo que encara queda d'aquest luxo que vostè m'ha tirat en cara. Miri, si no'm vol creure, tingui: jo no sabía pas que hagués de venir, y per lo tant, no's pot pas pensar que aquet borrador d'escrip-

tura s'hagi preparat per vostè. Tingui, si'n dupta, fassim l'obsequi de llegirlo. Vostè mateix.

L'hi dona un paper escrit.

Duval. (*Després de passarhi detingudament els ulls*). Una venda de tot el seu mobiliari, obligantse'l comprador, á pagar als acreedors y á entregarli'l sobrant... (*Mirantla estranyat*). M'hauría enganyat?...

Marguerida. Si, senyor, s'ha enganyat, o, més ben dit, ha sigut enganyat. Si, jo he sigut una boja; si, tinch un passat tristísim; pero per esborrarlo, daría fins la ultima gota de la meva sang! No'n fassi cas de lo que l'hi hagin dit de mi!... Creguim!... Tinc cor!... Soc bona! Ja veurà quan me vagi coneixent millor!... Y, es l'Armand, qué m'ha transformada! M'ha estimat!... m'estima!... Vosté es el seu pare, vosté ha de ser tant bo com ell! No l'hi diguí mal de mí, perque'l creuría; y sap perque?... perque l'Armand l'estima molt a vosté! Y jo, jo'l respecto y l'estimo, també, y molt, perque es el seu pare!...

Duval. Dispensim, senyora, si m'he presentat malament a vosté, are fa poc. Jo, no la coneixía, no podía preveure tot lo que, are, vaig descobrint, en vosté. Venía molestat pel silenci del meu fill, y per la seva ingratitut, de la que'n feia responsable a vosté... L'hi torno a dir que'm dispensi, senyora!

Marguerida. Gracias per las sevas paraulas, senyor!...

Duval. Aixís, doncs, es, en nom dels seus nobles sentiments, que jo vinc a demanarli el favor de donar a l'Armand la prova de amor mes gran que, vosté, l'hi hagi pogut donar may.

Marguerida. Oh!... calli, no!... l'hi suplico!... calli!... Sento que vosté ve a demanarme alguna cosa terrible, tant més terrible, perque ja de temps que la tinc prevista. Però, l'arrivada de vosté s'imposava! Jo era massa felissa!

Duval. Jo, ja no estic enfadat... Parlem, com duas personas de cor, que tenen la mateixa afecció, en sentits diferents, y gelosas, totas duas, no es això?... de provar aquesta afecció a la persona a quí estimém.

Marguerida. Sí, senyor, sí...

Duval. Com que la seva ànima te generositats, inaccesibles a moltas altres donas, vaig a parlarli com un pare, Marguerida!... com un pare quí ve a demanarli la felicitat dels seus dos fills.

Marguerida. Dels seus dos fills?...

Duval. Sí, Marguerida, dels seus dos fills. Perque.. tinc una filla, jove, hermosa, pura com un angel, que está enamorada y per ella, també, aquet amor es tota l'esperansa de la seva vida! Pero, ella hi te dret a n'aquet amor. Y, are, vui que's casi, ho havía escrit a l'Armand, pero l'Armand, al costat de vosté, no està per res, y se veu que ni ha rebut las mevas cartas. Doncs, be, la meva filla Blanca, a quí jo estimo ab deliri, se casa, amb un home honrat, formal, digne... Entrarà en una familia honorable, la cual vol que tot sigui honorable, també, en la meva. El mon te las seves exigencies, y sobre tot la gent de provincia. Per purificada que vosté estigui als ulls de l'Armand y els meus, no ho podrá pas estar als ulls del mon, qui sols veura, en vosté, el seu passat, y l'hi tancarà, despietadament totas las portas! La familia del

que m'ha de ser gendre, s'ha enterat de la manera que viu l'Armand... y m'ha dit que estava disposada a retirar la seva paraula, si l'Armand continuava vivint aixís. El pervindre d'una noia, que no l'hi ha fet res de mal, pot ser destruhit per vosté. Marguerida, en nom del seu amor, concedeixim la felicitat de la meva filla.

Marguerida. ¡Qué n'es de bó, vosté, dignantse a parlarme de la manera que'm parla!... Y com vol que m'hi oposi, jo?... Sí, sí, te rahó. M'en aniré de Paris. Me separaré de l'Armand, durant algún temps, y quan la seva germana sigui casada...

Duval. Gracias, Margarida, gracias: pero, es un'altra cosa, lo que jo l'hi demano.

Marguerida. Un'altre cosa!... Y que'm pot demanar més?...

Duval. Escoltim, filla meva... Ab una ausencia momentanea, no n'hi ha prou.

Marguerida. Vostè vol que deixi a l'Armand?

Duval. Es precis!

Marguerida. Ah!... no!... mai!... aixó si que no!... may!... Vostè no ho sap, potser, de la manera que'ns estimem amb l'Armand!... Vosté, pot ser no sab que jo no tinch, ni amichs, ni parents, ni familia!... y que, al perdonarme, l'Armand me va jurar que sería tot aixó per mí, y que jo he fós, tota la meva vida, amb la seva?... que no ho sap vostè, per acabar, que jo tinch una malaltía mortal y que no'm queden més que alguns anys de vida?... Deixar a l'Armand, senyor Duval, fora igual que matarme!...

Duval. Veiam, veiam, una mica de calma y

no exagerém. Vostè, es jove, hermosa, y pren per una malaltia, lo que no es més que cansanci, produit per la seva vida agitada. ¡No tingui por, no's morirá pas avans de la edad en que'l morirse se considera com una felicitat. Ja se que l'hi demano un sacrifici grandiós, pero pensi que vostè hi está obligada, fatalment a fermel. Escoltim; vostè no mes fa tres mesos que coneix a l'Armand, y vostè l'estima!... Pero, un amor tant jove te dret a destruir tot un pervindre?... y es tot el pervindre del meu fill que vostè destrueix, si segueix vivint amb ell! N'està ben segura vostè de la eternitat d'aquet amor? Y, si tot de cop vostè, s'adonés de que ja no l'estima an el meu fill?... Y, si vosté, s'enamorés d'un altre? Perdoni Marguerida, pero'l seu passat, dona dret a n'aquesta suposició.

Marguerida. Mai, senyor Duval, mai he estimat, ni estimaré com are estimo!

Duval. Y, si fos ell, qui s'equivoqués? A la edat de l'Armand, s'hi pot comprometre'l cor, a lligarse difinitivament? Vostè está disposada a sacrificar-ho tot al meu fill. Y, ell, que l'hi donarà en cambi?... que passarà quan s'hagin esvait les ilusions, l'entusiasme y'l deliri dels primers anys?... que sucsehirá quan se comensin a cansar l'un del altre?... Perque això, vindrá, indefectiblement. Y, que passarà aleshores? O será un home, com la majoría, y tirantli en cara el seu pasat, la abandonarà, pretextant que no fa mes que lo que ja han fet els altres; o será un home honrat, y's casarà amb vostè, o viurán com a casats. Y, aquesta unió, que no tindrá la castedad per base, ni la rel-ligio per apoyo, ni la familia, per resultat, quin apreci y conside-

ració pot mereixer als ulls del mon? aquesta cosa excusable, pot ser en un jove, ho serà en un home fet?... quina ambició l'hi será permesa?... quina carrera l'hi serà oberta?... quin consol tindre jo del meu fill, despres d'haberme consagrat, per espai de vint anys, a fer la seva felicitat?... La seva unió no será mai el fruit de dues simpatíes pures, la unió de dues afeccions ignocentes, sino la passió en lo que té de més crú y de més humà, filla del capritxo de l'un y de la fantasía de l'altre! Y. que'n quedará de tot aixó, quan serán vells?... qui l'hi diu que les primeres arruges del seu front, no l'hi farán caure la vena dels ulls, y que la seva ilusió, no s'esvahirà amb la seva joventut?...

Marguerida. Oh!... la realitat.

Duval. Contémpli la, desde aquí, la seva doble vellesa, doblement deserta, doblement isolada, doblement inútil!... La veu?... quína missió hi hauràn complert en aquet món?... Vostè y el meu fill, han de seguir dos camins, en aquesta vida, complertament oposats!... L'etzar els ha reunit un moment, però la rahó s'ha de encarregar de separarlos, per sempre! Vostè, ha sigut felissa, durant tres mesos; no vulgui malmetre aquesta felicitat, quina continuació es imposible. Guardin el record, en el seu cor: això la farà forta. Un día, vostè se sentirà orgullosa de lo que haurà fet. Creguim, Marguerida, es un home que coneix la vida, qui l'hi parla!... Es un pare qui l'hi demana!... Provim-ho, que se l'estima de debó, a l'Arnand!... Sigui coratjosa.

Marguerida. (*Per ella mateixa*). Aixís, fassi lo que fassi, la criatura caiguda, no's tor-

narà a alsar mai!... Potser Déu la perdonarà, però, el món, serà inflexible!... Y, perxò, amb quín dret vols péndre, en el cor de les families, un lloc que la virtut, tan sols, ha d'ocupar?... Tu estimas!... què s'ens endona!... Mira, quína rahó!... Ja'n pots donar de proves d'aquest amor, no't creuràn, y es de justicia!... què vens, are, a parlarnos... tú, d'amor y de pervindre? D'aont surts, are, amb aquestes paraules noves?... Contempla el llot del teu passat... quín home vols que't pugui dir «esposa»?.. quín nen vols que't vulgui cridar «mare»?.. Te rahó, senyor Duval! Tot això que vostè'm diu, jo m'ho havía dit moltes vegades, amb terror, a mi mateixa, sense poguer, perxò, esplicarm-ho prou clar. Vostè, m'ho repeteix; axís, es veritat, y haig de obehir. Vostè'm parla en nom del seu fill, y de la seva filla; ditxós de vostè, que pot invocar semblants noms. Doncs, bé, senyor Duval, vostè dirà un día a n'aquesta hermosa y pura filla de vostè. .—ja que es a ella, a qui jo vull sacrificar la meva felicitat!...—l'hi dirà, que, al món, hi havia una dòna que no tenía més que una esperansa, que un pensament, que un ideal en aquesta vida, y que, a la sola invocació del seu nom, aquesta dòna ha renunciat a tot això, ha trocejat el seu cor amb les seves mans, y s'ha donat la mort, perque jo'm moriré, senyor Duval!... jo'm moriré!... y alashores, potser, Nostre Senyor me perdonarà. (*Arrenca en plor desesperat*).

Duval. (*Emocionat*). Pobre dòna!

Marguerida. Vostè'm plany, senyor Duval.. y fins plora!... Gracies, per aquestes llàgrimes: elles me donaràn la fortalesa que vostè desitja. Vol que'm separi del seu fill,

pel seu repòs, per la seva felicitat, pel seu pervindre: què haig de fer?... Mani, ja estic apunt.

Duval. Ha de dir a l'Arnand, que ja no l'estima.

Marguerida. *(Somrient amb tristesa).* No'm creurà.

Duval. Ha de marxar.

Marguerida. Me seguirá.

Duval. Alashores...

Marguerida. Escolti. Vostè ho creu que jo l'estimo a l'Armand, amb un amor desinteresat?

Duval. Sí, Marguerida.

Marguerida. Vostè ho creu que jo havía esperat que aquest amor, fora l'alegría y el perdó de la meva vida?...

Duval. Ho crec.

Marguerida. Doncs, bé, besim, una vegada, com vostè besa a la seva filla, y jo l'hi juro que aquest petò, l'únic petò, veritablement pur que, a mi, se m'haurà fet, em farà triomfar del meu amor; y que, avans de vuit dias, el seu fill haurà tornat al costat de vostè, potser desgraciat, per algún temps, pero curat per sempre!... com l'hi juro també, que ignorará tot lo que acaba de passar entre nosaltres.

S'abrasan.

Duval. Vosté es una dona noble, Marguerida!... pero'm temo que...

Marguerida. No temi res... Arrivarà a odiarme! *(Truca. Entra Nanina).* Digui a la senyora Duvernoy, que fassi el favor de venir.

Nanina. Está bé, senyora. *(S'en va).*

Marguerida. Un últim favor, senyor Duval.

Duval. Parli senyora, digui!

Marguerida. Dintre de poc, l'Armand tindrà una de les penas més grans de la seva vida. Necesitarà un cor que l'estimi per consolarlo: sigui al seu costat, no'l deixi. Y, are separem-se; pot venir, d'un moment a l'altre; y, si'l veia, tot sería perdut.

Duval. Però, que te intenció de fer?...

Marguerida. Si l'hi deia, potser s'hi oposaria.

Duval. Aixís, que puc fer, jo, per vosté, a cambi de lo que l'hi vaig a deure, desde are?...

Marguerida. Quan jo sigui morta, y l'Armand maleeixí la meva memoria, vosté li pot confessar, que jo l'estimava, més que tot, en aquet mon; y que'n vaig donar una prova ben complerta!... Adèu, senyor!... y com que ja no'ns tornarem a veure mai més, sigui ben ditxós! (*El senyor Duval se en va*).

ESCENA V

MARGUERIDA, *sola. Despres* PRUDENCIA

Maguerida. *(Apart)*. Donèume forsas!... Dèu meu! (*Pausa. Se posa a escriure una carta. Entra Prudencia*).

Prudencia. Que m'ha fet cridar, Marguerida?

Marguerida. Si, l'hi haig de fer un encarrec...

Prudencia. Qué?...

Marguerida. Portar aquesta carta...

Prudencia. A qui?... Ahont?...

Marguerida. Miri...

L'hi dona la carta.

Prudençia. *(La pren y llegeix el sobre escrit)*. Oh!...

Marguerida. Silenci!.... Vagis-en desseguida! ..

Prudencia s'en va fent grants extremituts.

ESCENA VI

MARGUERIDA *despres* ARMAND

Marguerida. *(Sola y escribint)*. Y are, una pel Armand!... que li diré?... M'he tornat boja, o es que somnio!... Es imposible que això pugui ser!... No tindré pas valor!... No!... A tota criatura humana se l'hi ha de demanar lo que bonament, pot fer... però, més, no!...

Va escribint. Entra l'Armand. Ella no'l veu, perque està d'esquena, y, ell, somrient y va de puntetas.

Armand. ¿Qué fás aquí, Marguerida?

Marguerida. *(Alsantse y enmatxucant la carta)*. Armand!... Ets tu?... Res... No...

Armand. No escrivias?...

Marguerida. No... es a dir... sí!

Armand. Perque tremolas aixís?... Com es que estás tan palida?... A qui escrivias, Marguerida?... Donam aquesta carta.

Marguerida. Aquesta carta era per tú, Armand: pero no'm demanis que te la entregui!... Per l'amor de Deu, no!... Ho sents?... No!...

Armand. Jo'm pensava, que entre nosaltres, ja s'havian acabat els secrets y els misteris!

Marguerida. Jo també, y sobretot, las sospitas! Pero, sembla que no, perque tu...

Armand. Dispensam!... Tens raó!... Però, estic tan preocupat...

Marguerida. Tu?... Perqué?...

Armand. Ha arrivat el meu pare!

Marguerida. L'has vist?...

Armand. No: però ha deixat, a casa meva, una carta severíssima. Sap que visc aquí y amb tu. Vindrà, aquest vespre. Afigurat, quinas esplicacions l'hi haure de donar, perque, Deu sab, lo que l'hi deuen haver dit, y'ls esforsos que hauré de fer per disuadirlo; però, com que't veurà; quan t'haurà vist, estic segur de que t'estimarà!... Y despres de tot, que se m'en dona!... Es veritat que dependeixo d'ell; pero, si tant convè em separaré de tothom, menos de tú y trevallaré..

Marguerida. (*Apart*). Com m'estima. (*Alt*). Però, tampoc te convé tenir questions amb el teu pare, Armand. Dius que està per venir?... Aixís, jo m'en aniré, perque no'm vegi, desseguida; però quan ja farà una estoneta que serà aquí, tornaré, y agenollantme als seus peus, l'imploraré, tant y tant, que estic segura que no tindrà valor per separarnos.

Armand. Còm ho dius això, tu, Marguerida! Aquí passa alguna cosa!... No es pas solzament lo que jo t'he dit que t'agita d'aquesta manera!... Si apenes pots sostenirte!... Aquí hi ha una desgracia... Aquesta carta...

Va per péndreli.

Marguerida. (*Deturantlo*). Aquesta carta diu una cosa que tu no pots saber. Hi han co-

ses que un no pot dirles ni a sí mateix, ni permetre que's llegeixin devant seu. Aquesta carta es una prova d'amor que jo't dono, Armand! T'ho juro pel nostre amor; peró no vulguis saber rès més!

Armand. Guarda aquesta carta, Marguerida; si ja ho sé tot. La Prudencia m'ho ha explicat tot aquesta tarde, y es per això que jo he anat a París. Sé el sacrifici que volíes fer. Peró, mentres tu t'ocupaves de la nostra felicitat, jo, pel meu cantó, m'en ocupava també. Y ja està tot arreglat. Es aquest el secret que no volíes confiarme? Còm ho faré per correspondre a tant amor, oh!... la meva bona y estimada Marguerida!...

Marguerida. Ara que ja ho sabs tot, deixamen anar!

Armand. Que't deixi anar?

Marguerida. Allunyarme, al menos! El teu pare pot presentarse d'un moment a l'altre! Seré aquí, a dues passes de tu, al jardí, amb en Gustau y la Nichette; quan creguis que puc venir me fas un crit, y soc aquí desseguida. Còm vols que me'n pugui separar jo de tu?... Tu ja faràs per manera de calmar al teu pare, si es que vé massa enfadat y, després, ja veuràs com se realisarà el nostre projecte. Eh, que si?... Viurèm plegats, encara ens estimarèm més y encara serèm més felissos!... Perque tu ho ets amb mí de felís, veritat? Eh, que tu no'n tens rès que dir de mí, Armand?... Dígamho... dígamho... això 'm farà bé. Però, si jo may t'he donat algún disgust, perdonem, perque no debía ser per culpa meva, perque jo t'estimo més que tot al mon!... Y tu també m'estimes, eh que si? Y, siga la que siga la prova d'amor que jo't vulgui donar, eh que

no'm despreciaràs ni'm malehiràs may, Armand?... Eh, que no?

Plorant.

Armand. Què volen dir aquestes llàgrimes?

Marguerida. Rès, no'n fassis cas; tenía ganes de plorar una mica!... Veus?... Ja he plorat!... Ja torno a estar tranquila. Me'n vaig a trovar a la Nichette y a n'en Gustau. Soc allà, sempre pensant en tu, sempre apunt de venir quan vulguis cridarme, estimante sempre!... Té, veus?... ja riç; fins a després!... Per sempre!

Se'n va.

ESCENA VII

ARMAND. *Després*, NANINA. (*S'ha fet fosc*).

Armand. Pobre Marguerida! Còm s'esglaya a la sola idea d'una separació! (*Truca*). Y còm m'estima! (*A Nanina, que entra*). Nanina, si vé un senyor a preguntar per mí, fassil entrar aquí desseguida. Es el meu pare... Porti llum també. Ja quasi no s'hi veu.

Nanina. Està molt bé, senyor!

Sen va.

Armand. M'he alarmat sense motiu. El meu pare ho compendrà! Se'n farà càrrec!... El passat ja es mort. Per altra part, quina diferencia entre la Marguerida y les altres dònes! He trovat a la Olimpia, sempre parlant de festes y de diversions! Es clar!... Bé l'han d'omplir de soroll la soletat y'l silenci del seu cor. Dona un ball la setmana entrant. M'ha convidat, a mí y a la Margue-

rida!... Com si la Marguerida y jo hi haguessim de tornar entre aquesta mena de gent! (*Pausa*). Oh! Que'm sembla llarc el temps quan ella no es aquí!... Què es aquest llibre?... «Manon Lescaut». (*El pren y'l mira*). La dòna qu' estima de debò no fa lo que tu vas fer, Manon!... Còm diable es aquí aquest llibre? (*Entra Nanina amb un quinqué encès, que deixa al demunt de la taula y se'n va. Armand s'assèu y's posa a llegir alt, al etzar, sota la claror del quinqué. Llegint en alta veu*): «...Jo't jur, oh, »mon bell cavaller, que tu ets l'ídol de mon »cor, y que no hi ha ningú més que tu, al »mon, a qui jo pugui aimar de la faisó que »jo t'aimo; peró no veus, oh, ma pobre »ànima benvolguda, que en l'estat en que »ens veyèm reduhits es una virtut ben man»cada de sabiesa la fidelitat? Creus tu que »pot haverhi benestar quan no hi ha pà? »La fam fora causa d'algún menyspreu fa»tal, perque m'obligaría a fer el darrer sos»pir, tot pensantme que exhalo un sospir »d'amor. Que'ts motiu d'admiració per mí, »no'n duptis pas, peró deixam governar »per algún temps la nostra fortuna, y ja »pots dir: malamebt aquell que caigui en »el nostre parany. Car, jo vull trevallar »perque mon gentil cavaller esdevingui ric »y ditxós!... Per mon germà sabràs noves »de ta Manon, y ell podrà dirte si ha plo»rat a llàgrima viva devant de la necessitat »d'abandonartel...» (*Tanca el libre amb tristesa, el llensa al demunt de la taula y queda alguns moments pensatiu*). La Manon tenía raó, peró no l'estimava, perque l'amor no sab conformarshi may amb la raó!... (*S'alsa. Va cap al fons*). Aquesta lectura m'ha fet mal; aquest llibre no diu pas ve-

ritat! (*Truca*). Les set. El meu pare no deurà pas venir aquest vespre. *(Entra la Nanina*). Digui a la senyora que fassi el favor de venir.

Nanina. (*No sabent com dirho*). Es que la senyora, no hi es aquí, senyor...

Armand. Ahont es, donchs?...

Nanina. Ha sortit; y m'ha encarregat que digués al senyor que no ho estranyés, perque tornaría desseguida...

Armand. Què ha sortit amb ella la senyora Duvernoy?...

Nanina. La senyora Duvernoy, ha sortit una mica avans que la senyora.

Armand. Està bè... *(Nanina s'en va aclaparada*). Es capas d'haversen anat a París, per lo de la ditxosa venda!... Sort que la Prudencia, que ja està al corrent de tot, trovarà medi de privar que ho tiri endevant!... (*Mirant cap a fora).* Me sembla veure una ombra al jardi. Déu ser ella!... (*Cridant*). Marguerida!... Marguerida!... Marguerido!... Niugú? (*S'en va un moment y sél sent cridar dins).* Nanina!... Nanina!... (*Torna a entrar y truca. Pausa. Silenci*). Eh?... La Nanina tampoch respòn?... què vol dir tot això?... Estich soll... Aquesta soletat me fa fret... Dintre d'aquet silenci, s'hi sent una desgracia!... Com es que l'he deixada marxar a la Marguerida?... Sí, sí, n'estich segur, m'amagava alguna cosa!... Perquè devía plorar?... Potser m'enganya?... Pero, no; ella enganyarme, no! No pot ser! .. Si, precisament pensava sacrificar-ho, tot per mí... Are, potser l'hi ha passat alguna cosa!... qui sap!... Potser ha pres mal!... Potser es mortal... Ho haig de saber!... No hi ha més!...

S'en va cap al jardi y's trova amb un Recader que entra.

ESCENA VIII

ARMAND, *el* RECADER

Recader. El senyor Armand Duval?
Armand. Soch jo.
Recader. Porto una carta per vostè.
Armand. D'ahont ve aquesta carta?

Prenent-la.

Recader. De París.
Armand. Qui vos la ha donada?
Recader. Una senyora.
Armand. Y com hi heu pogut venir fins aquí?...
Recader. Ja veurà... el reixat del jardi era obert, no he vist ningu, y com que hi havía llum en aquet pabelló, he pensat que...
Armand. Està bè, ja os en podéu anar.

El Recader s'en va.

ESCENA VIX

ARMAND. *Després* JORDI DUVAL

Armand. Aquesta carta es de la Marguerida... Com es que estich tan emocionat?... Potse m'espera en algun lloch y m'escriu, perque vagi a trovarla... (*Va per obrir la carta*). Y are?... Com tremolo!... Va, va, no siguém nens!... (*Durant tot aquet temps, haurà entrat pel jardi el senyor Duval, qui*

avansa sense que'l seu fill el vegi. L'Armand obre la carta y llegeix en alta veu). «A »l'hora en quė vostè rebrá aquesta carta »Armand, jo ja seré d'un altre!...» (*Fa uu crit esgarrifos de deseperació y de mort. Se tomba y veu al seu pare que l'hi obre'ls brassos adolorit*). Oh!... Ah!... papà!... papà!...

Quedan fortament abrassats.

TELÓ

ACTE QUART

Saló, molt elegant, a casa de la Olimpia. Llums, taula de joc, moviment, animació. Música, dintre.

ESCENA I

GASTÓ, ALBERT, EL DOCTOR, PRUDENCIA, ANAIS, CONVIDATS, *(senyoras y senyors): després,* SAINT GAUDENS *y* OLIMPIA

Gastó. *(Tallant una banca de bacarrá).* Apa! Fassin joc, senyors!...

Albert. Quan hi ha en banca?..

Gastó. Cent lluisos.

Albert. Poso cinc francs al panyo de la dreta.

Gastó. Per haverhi de posar cinc francs, no val la pena de demanar lo que hi ha.

Albert. Què t'estimas mes, que jugui deu lluisos, baix paraula?

Gastó. No, no!... *(Al Doctor).* Y vostè, Doctor, que no juga?...

Doctor. No.

Gastó. Què fa doncs, aquí?...

Doctor. Parlo amb aquestas senyoras: axís me vaig donant a coneixer. Bé ho estarán de malaltas, un día o altre, aquestas senyoras!...

Gastó. Y que hi guanya donantse a coneixer?

Doctor. Algún que altre malalt, home!

Riallas.

Gastó. Si's va jugant aixís, passo la ma.

Prudencia. Esperat, vaig a jugar deu francs.

Gastó. Ahont son?

Prudencia. A la butxaca.

Gastó. (*Rient*). Jo'n donaría quinze per veurels!

Prudencia. (*Butxaquejant*). Mira, tens raó, me descuidat el porta-monedas!

Gastó. Vetaquí un porta-monedas aixerit!... S'ha estimat mes quedarse a casa!... Te, aquí tens, vint francs.

Prudencia. Ja te'ls tornaré.

Gastó. No diguis mentidas. (*Llensant las cartas*). Nou.

Arreplegant els diners.

Prudencia. Sempre guanya.

Albert. Jo ja perdo 50 lluisos.

Anais. Doctor, curi a l'Albert la malaltia de tenir deutes.

Doctor. Es un mal de joventut, que passa amb la edat.

Anais. Diu que ha perdut 1,000 francs; y quan ha arribat no més portava dos lluisos a la butxaca.

Albert. Com ho sab vostè?

Anais. Ja la conec de temps, senyor meu, la seva butxaca; perxo endevino lo que hi ha dintre.

Albert. Y que vol dir, amb això?... Eh?... que dec 960 francs, veliaquí.

Anais. Creguim que la persona a qui'ls deu m'inspira una gran compassió.

Albert. Doncs, are no te raó, perque, vostè, ja sab que jo acostumo a pagarlos sempre, els meus deutes.

Gastó. Apa, senyors!... vagin fent joc!... Mirin que aquí no hi som per divertirnos.

Entra Olimpia y Saint Gaudens.

Olimpia. Encare jugan?...

Albert. Y doncs?..

Olimpia. Donguim deu lluisos, Saint Gaudens... Vull jugar una mica.

Gastó. Olimpia, la felicito! Es una festa expléndida!...

Albert. En Saint Gaudens, ja sab lo que li costa.

Olimpia. Ell, no que no ho sap, però la seva senyora potser sí...

Saint-Gaudens. No està mal!... M'agrada perque resulta una indirecta... Ah!... vostè, també per aquí, Doctor? (*Baix*). M'haurà de visitar: tinc molt sovint; uns rodaments de cap, que...

Olimpia. Què l'hi diu si's pot saber?

Doctor. Diu que te una malaltia de cap.

Olimpia. Y ca!... ha de tenir! No's dongui tanta importancia!... (*Juga*). He perdut. Saint Gaudens, juguí per mí, y vegi de guanyar.

Prudencia. Saint Gaudeus, deixím tres lluisos.

Saint-Gaudens. Tingui.

Els hi dona.

Anais. Saint Gaudens, portim un gelat.

Saint Gaudens. Desseguida·

Anais. Saint Gaudens, expliquins la historia del cotxe groc.

Saint-Gaudens. Ja hi vaig!... ja!...

S'en va.

Prudencia. (*A Gastó*). Què t'en recordas de l'historia del cotxe groc?...

Gastó. Si m'en recordo?... Ja ho crec! La Olimpia ens la va explicar a casa de la Marguerida. Ah!... y a, proposit, que es aquí la Marguerida?...

Olímpia. No, pero ha de venir.

Gastò. Y l'Armand?

Prudencia. L'Armand no es a París... Ah!.. pero, que no sabeu res?...

Gastó. No.

Prudencia. S'han separat.

Anais. Bah!...

Prudencia. Si, la Marguerida el va deixar.

Gastó. Quàn?...

Anais. Fa un mes, y va fer molt bé!...

Gastó. Perqué?...

Anais. Perqué, als homes, se'ls ha de deixar, sempre, avans de que ells ens deixin a nosaltres.

Albert. Vaja, senyors, se juga o no se juga?...

Gastó. Saps que'ts molt pesat, tu... que't pensas que m'haig de fer malbe els dits escapsant y tornant a escapsar, perque tu et diverteixis, jugant 80 centims? To's els Alberts son lo mateix. Afortunadament, tu ets l'últim dels Alberts.

Entra Saint Gaudens amb un gelat.

Saint-Guadens. Anais, aquí te el gelat.

Anais. Si que ha tardat, fill meu!... Però, es clar, els anys hi son!...

Gastó. (*Alsantse*). Senyors!... la banca va per terra!... quan penso que si'm deiam: «Gastò, fill meu!... te donarèm 500 francs, a condició de que fassis de banquer tota una nit», jo'ls hi contestaría: «Es inutil, senyors!..» Y tindría raó, perque fa duas horas que faig de banquer y perdo més de dos mil francs!... Ah!... el joc!... Galan ofici!...

Un altre invitat pren la banca.

Saint-Gaudens. Es a dir, que ja no vol jugar més?...

Gastó. No.

Entra l'Armand.

Prudencia. Hah?... L'Armand!...

Impresió general.

ESCENA II

*Els mateixos y l'*ARMAND. *Despres* GUSTAU

Gastó. Are mateix parlavem de tú.

Armand. Y que deiau?

Prudencia. Deiam que era a Tours, y que no vindría.

Armand. Doncs, s'equivocavan.

Gastó. Quan has arrivat?

Armand. Fa una hora.

Prudencia. Y doncs, que diu de nou, Armand?... que conta?...

Armand. Res, Prudencia; y vostè?...

Prudencia. Què ha vist la Marguerida?

Armand. No.

Prudencia. Vindrà.

Armand. *Ab fredor*. Ah... aixís, si que la veuré.

Prudencia. Com ho diu, això...

Armand. Com vol que ho digui?...

Prndencia. Aixís, ja està curat el cor?

Armand. Completament.

Prudencia. Ja no hi pensa, en ella?

Armand. Si l'hi digues que no hi penso, diría mentida: pero la Marguerida'm va despedir d'una manera tan original, que'm vaig donar vergonya d'haverme'n enamorat, tant y tant... Perque ho estaba de debò, enamorat d'ella.

Prupencia. Ella també l'estimava, y encara l'estima una mica, no's pensi: pero, allò, s'havía de acabar. L'hi anavan a vendre tot....

Armand. Pero, ara tot s'ha pagat...

Prudencia. Tot.

Armand. Y, es el senyor de Varville, qui ha donat lo necesari, veritat?

Prudencia. Si.

Armand. Aixís, tot s'ha arreglat. Mes val aixís.

Prudencia. Es que hi han homes que son fets espresos per això. Ademés de pagar-ho tot, l'hi ha tornat els cavalls, las joias, tot el seu luxo d'avans... Lo que es felissa, ho es de felissa, la Marguerida.

Armand. Y, ha tornat a París?

Prudencia. Naturalment. Desde que vosté s'en va anar, que no hi ha volgut tornar a Auteuil. Jo hi vaig ser per encarregarme de tot lo que hi quedava, tant d'ella, com de vosté. Això'm fa pensar, en que tinc algunes cosas pera entregarli: ja me las farà venir a buscar, eh?... No mes hi ha una cartereta, ab las inicials de vosté, que la Marguerida no m'ha volgut tornar, perque se la vol guardar, com a recort. Are, si vosté hi te algún inconvenient, ja l'hi puc dir...

Armand. *Amb emoció.* No, no, que se la guardi.

Prudencia. Per altra part, jo mai l'havía vista com are... Porta una vida agitadíssima, quasi no dorm... Corre tots els balls... Passa las nits en clar. L'altre día, després d'un sopar, va estarse tres dias al llit, y quan el metje la va deixar llevar, va tornar a comensar la vida agitada, amb tot y saber lo que la perjudica. Si continúa aixís no ho aguantarà pas, y el dia menos pensat, se morirà. Que pensa anarla a veurer?...

Entra en Gustau.

Armand. No, perque m'he proposat evitar tota clase d'esplicació. El passat, es mort, y si tenía un anima, Deu la tingui en la seva santa gloria...

Prudencia. Aixís, m'agrada sentirlo. D'això s'en diu un home entenimentat.

Armand. *Adonantsent d'en Gustau.* Prudencia, ja'm permeterà, pero, alla veig que hi ha un amic, a qui tinc de dir quatre paraulas. Amb el seu permís?...

Prudencia. No faltaría mes. *Anant a la taula de joc.* Hi paso deu francs.

ESCENA III

Els mateixos y GUSTAU

Armand. Per fi... Has rebut la meva carta?

Gustau. Si, desde el moment en que'm tens aqui?

Armand. Te deu haver estranyat que jo't pregués que vinguesis a una d'aquestas festas tant impropias de las tevas costûms?...

Gustau. Si, t'ho confeso.

Armand. Que fa molt temps que no has vist a la Marguerida?

Gustau. Si; desde que varem venirvos a veurer amb la Nichette, a la vostra caseta de Auteuil.

Armand. Axís, tu, no saps res?...

Gustau. No; digas... que ha passat?...

Armand. Tu creias de bona fé que la Marguerida m'estimava... Veritat?

Gustau. Si, y encara ho crec.

Armand. *Donantli la carta de la Marguerida.* Te llegeix.

Gustau. *Desprès d'haver llegit.* Pero, vols dir que la Marguerida ho ha escrit, això?...

Armand. Si, Gustau... Ella...

Gustau. Quan?

Armand. Fa un mes.

Gustau. Y, que has contestat, tu, a n'aquesta carta?

Armand. Que volías que contestés?... El cop va ser tan inesperat, que jo'm vaig pensar

que'm tornava boig. Ho comprens, tu, això?... que, ella, la Marguerida, m'hagi enganyat?... Y, a mi?... precisament, a mi, que la estimava tant... No hi ha mes, aquestas donas, no tenen anima. Y de moment, es clar, me va ser precisa una afecció veritable que m'ajudes a viurer, després de lo que m'acababa de passar. Me vaig deixar portar per el meu pare, allà ahont ell va volguer, com una cosa inerta. Varem arrivar a Tours. De primer, vaig pensar que no podría pas viurer; m'era imposible dormir, m'ofegava. L'havía estimada massa, an aquesta dòna, perque'm pogués esdevenir, tot de cop, indiferent!.. Era precis, que tot aquell gran amor, se convertis en un odi implacable. Pero, jo ja no podía més; me va semblar que'm moriria, si no la tornava a veurer, y si, ella mateixa, no'm repetía, en alta veu, lo que m'havía escrit. Perxo, he vingut aqui, perque se que ella vindrà. Lo que ha de pasar, no ho sé, no més sé, que ha de passar alguna cosa, potser, gravísima, y que'm serà bo el tenir al meu costat, a un amic, com tu.

Gustau. Armand, disposa de mi, en tot y per tot; però, per l'amor de Deu, serenat, pensa que's tracta d'una dòna, y que'l mal que's fa a una dòna s'assembla molt a una covardía.

Armand. No hi fa res... Com que ella te un amant... ja te qui la defensa. Si faig una mala acció, també tinc prou sang pera pagarla...

Entra el Criat segón pel fons

Criat 2. *Anunciant en alta veu* La senyoreta Marguerida Gautier. El senyor Baró de Varville.

Impresió general

Armand. *Amb desesperació irónica* Mirat-tels. Ja'ls tením aqui...

ESCENA IV

Els mateixos, VARVILLE *y* MARGUERIDA

Olimpia. *Anant a saludarlos.* Com es que venen tant tart?

Varville. Sortim de l'Opera.

Saluda, encaixant amb alguns senyors

Prudencia. Com anem, Marguerida?...

Marguerida. Molt be...

Prudencia. *Baix.* L'Armand es aqui.

Marguerida. *Profondament soptada.* L'Armand?...

Prudencia. Si.

En aquest moment l'Armand; que s'ha acostat a la taula del joc, dona una mirada severa a la Marguerida. Ella, timidament, l'hi fa una ténue mitja rialla plena de melangía y d'infinida tristesa. Ell la saluda, lleugerament, amb el cap, fredissim.

Marguerida. He fet mal fet de venir an aquest ball.

Prudencia. Al contrari: un día o altre s'havíen de tornar a trovar amb l'Armand!... Y, aixís, quan més aviat millor!

Marguerida. Que l'hi ha parlat ell... a vostè?

Prudencia. Si.

Marguerida. De mí?...

Prudencia. Naturalment.

Marguerida. Y que l'hi ha dit?

Prudencia. Que no l'hi guarda cap rencor... y que vostè tenía rahò.

Marguerida. Més val aixis; pero es imposible que ho sigui aixís!... M'ha saludat amb massa fredor... y està massa palid!...

Varville. (*Baix a Marguerida*). El senyor Duval es allà Marguerida.

Marguerida. Ja ho se.

Varville. Vostè'm jura que ignorava la seva presencia aquí, avans de venir-hi?.

Marguerida. L'hi juro.

Varville. Y'm promet que no l'hi parlarà?

Marguerida. L'hi prometo; are lo que no l'hi puch prometrer, es no respondreli si ell me dirigeix la paraula. Prudencia, no's mogui del meu costat.

Doctor. (*A Marguerida*). Com està?... Vostè per aquí?... Senyora?...

Marguerida. Ah!... es vostè, Doctor? Perque'm mira aixís?...

Doctor. Quan un se trova al devant seu, que vol que fassi, sino mirarla?.

Marguerida. Me trova cambiada, veritat?...

Doctor. Cuidis molt, senyora! Cuidis molt, y seriament creguim!... Demà la vindre a veurer, per poderla renyar una mica, sense que ningu'ns destorvi.

Marguerida. Te rahò!... Renyim!... Renyim molt, Doctor! L'hi agrahiré!... Que ja s'n va?...

Doctor. No encare, pero no tardaré gaire. Ja fa sis mesos que visito'l malalt, a la mateixa hora.

Marguerida. Quina fidelitat!...

Dona la mà al Doctor; que s'en va.

Gustáu. (*Acostanse a la Marguerida*). Tinch el gust de saludarla, Marguerida.

Marguerida. Oh!... y que m'en alegro de veurel al meu bon Gustau!... Que també es aquí la Nichette?...

Gustáu. No...

Marguerida. Perdoni!... Es clar!... La Nichette no hi ha de venir per rès aquí. Estímila forsa Gustau, molt... tant com pugui!.. Es tant hermós el ser estimada!...

S'aixuga els ulls.

Gustau. Què te?...

Marguerida. No veu que soch tan desgraciada?...

Gustau. No plori, Marguerida!... Perque ha vingut?...

Marguerida. Que's pensa que puch fer lo que vuy jo?... Per altra part no haig de aturdirme, per olvidar?...

Gustau. Si'm vol creurer a mí, vágis'en, tant aviat com pugui.

Marguerida. Perquè?

Gustau. Perque un may sap lo que pot succehir... l'Armand...

Marguerida. L'Armand no sent per mi, ni odi, ni despreci; veritat que no?...

Gustau. L'Armand encare la estima. Mirisel. Està febrós. Amb prou feines se pot dominar. Hi pot haber una qüestió entre ell y el senyor de Varville! Dongui per escusa que no's trova bé, y vàgis-sen!

Marguerida. Un desafio!... y per mí?. entre en Varville y l'Armand? Sí, si, té rahò, m'en haig d'anar.

S'alsa.

Varville. (*Acostant-si*). Ahont va?

Marguerida. No'm trovo bé, y desitjaría retirarme...

Varville. No, no es aixó, Marguerida: vostè's trova bé: vostè lo que vol es anarsen perque el senyor Duval es aquí, y perque sembla que no s'en preocupa gaire de vostè: pero ja comprendrà que jo no puch ni vui abandonar aquest lloch, per la rahò de que ell hi sigui. Hem vingut a n'aquet ball, y aquí'ns estarém fins que s'acabi.

Olimpia. (*En alta veu*). Què feien aquesta nit a l'Opera?

Varville. "La Favorita."

Armand. Oh!... La historia d'una dona que enganyava al seu amant!...

Prudencia. Uy!... quina cosa més nova! N'hi han tantes de dones que enganyen als seus amants!... Jo per exemple, y fins are no he tingut la sort de que ningú'm posés en solfa!

Anais. Donchs, jo crech que no n'hi han de dones que enganyin als seus amants, véuen?

Armand. Donchs, jo l'hi dich que sí, que n'hi han!

Anais. Ahont?

Armand. Per tot!...

Olimpia. Bé, sí, pero també hi han amants y amants!...

Armand. Es clar!... De la mateixa manera que hi han dones y dones!...

Jugant nerviosament.

Gastó. Ah!... diable d'Armand!... quina manera de jugar!... que t'has tornat boig?...

Armand. Es que vui veurer si es veritat aquell proverbi que diu: «Desgraciat en amor, afortunat al joch».

Gastó. Donchs, fill meu! Has de ser terriblement desgraciat en amor, perque avui tens una sort terrible!...

Armand. Oh!... es que porto la meva idea!... Aquesta nit comto fer una fortuna, y quan hauré guanyat prous diners, m'en aniré a viurer fora de Paris, en una caseta voltada de jardí y tota cuberta d'eura!...

Amb ironía fonda.

Olimpia. Y s'en anirà tot sol, Armand?

Armand. No, m'en aniré amb algú que ja va acompanyarmhi una altra vegada, pero s'en va cansar desseguida y'm va abandonar!... *(Apart)*. (Es dir que no hi ha manera de ferla parlar!).

Gustau. Calla Armand!... que no veus en quin estat està aquesta pobre criatura!...

Armand. A! contrari, si els ho vuy explicar, perque es tota una historia! En ella, hi ha com en totes les historie d'aquesta clase, un senyor que surt cap al final y que's qui ho fa moure tot, amb la forsa dels seus diners!... Aquet senyor es un tipo adorable!... una criatura grotesca!...

Varville. Senyor Duval!...

Marguerida. (*Mes morta que viva*). Si provoca al senyor, Duval, jo l'hi juro que no'm veurà mai més!...

Armand. Que'm deia alguna cosa?...

A Varville.

Varville. Sí senyor... efectivement. Veig que te tanta sort que estich temptat de ferli una

proposició. M'interesa tant el fi a que vostè destina el diner guanyat jugant, que encare vui que'n guanyi més, y l'hi proposo una partida.

Armad. (*Quasi desafiantlo amb la mirada*). Que jo acepto de tot cor, senyor meu!...

Varville. (*Prenent lloch al devant del Armand*). Van cent lluisos!

Armand. (*Extranyat y desdenyós*). Va per cent lluisos!... A quin cantó?...

Varville. Al cantó que vostè no vulgui!

Armand. Cent lluisos a la esquerra.

Varville. Cent lluisos a la dreta.

Gastó. A la dreta, quatre; a la esquerra, nou. L'Armand ha guanyat.

Varville. Van doscents lluisos!

Armand. Van doscents lluisos: pero vagi amb compte senyor meu, perque si'l proverbi diu: «Desgraciat en amor afortunat al joch!... també s'ha de recordar que diu: «Afortunat en amor; desgraciat al joch!...

Gastò. Sis... vuit... Torna a guanyar l'Armand.

Olimpia. Alashoras, el baró serà qui pagarà a l'Armand la estada a fora, en la caseta ideal!...

Marguerida. *A Olimpia.* Deu méu, que succehirà, are?

Olimpia. *Alsantse.* Senyors, quan vsotés vulguin!... Es la hora!... A taula!... El sopar ja està servit.

Armand. Que vol continuar la partida?

Varville. No, en aquet moment, no.

Armand. L'hi dec una revenja: l'hi prometo al joc que voste vulgui.

Varville. Tranquilisis senyor meu. Ja ho tindrè present!

Olimpia. *Penjanse del bras del Armand.* Quina sort que tens, tu!... Mai ho hauria dit!...

Armand. Ah!... es dir, que, perque he guanyat, me tutejas!...

Varville. Que ve, Marguerida?

Marguerida. No encare... Voldria parlar amb la Prudencia.

Varville. Si d'aqui a deu minuts, no ha vingut al menjador, tornarè a buscarla!... Compren, Marguerida?

Marguerida. Si, si, vagi,..

S'en han anat tots, menos Prudencia y Marguerida.

ESCENA V

PRUDENCIA *y* MARGUERIDA

Marguerida. Vagi a buscar a l'Armand, y, en nom, de lo que, per ell sigui mes sagrat, demanili que vingui, y que'm vulgui escoltar... L'hi haig de parlar... Es precis...

Prudencia. Y si diu que no?...

Marguerida. No ho dirà que no!... Me te maasa odi, per no aprofitar la ocasiò de dirm-ho. Vagi!...

Prudencia s'en va.

ESCENA VI

MARGUERIDA, SOLA.

Marguerida. Hem de procurar tenir calma: conve que continui creient lo que creu. Però... la tindrè, jo, la forsa que'm precisa, pera cumplir lo promes an el seu pare?... Deu meu!... Feu que'm desprecihi, y que m'avorreixi, ja que es l'unich medi de evitar una desgracia!... Ja es aquí!...

Armand haurà entrat.

ESCENA VII

MARGUERIDA *y* ARMAND

Armand. Es vosté qui ha fet demanar per mi, senyora?

Marguerida. Si, Armand, l'hihaig de parlar.

Armand. Digui, ja la'scolto. Que pot ser vol disculparse?...

Marguerida. Oh!... no, Armand, res d'això. Fins m'atrevirè a suplicarli, que, del passat, no'n parlém...

Armand. Te rahò; es massa vergonyós, per vosté!...

Marguerida. No m'ho digui aixó, Armand; prou abatuda que estich! Escoltim, sense odi, sense ira, sense dexpreci!... Armand, donguim la ma.

Armand. Això, may, senyora! Y, si, aixó, es, tot lo que m'havia de dir?... *Fa com qui s'en va.*

Marguerida. Ah!... qui s'ho podia pensar que vindria un dia en que l'Armand refusaria la ma que la Marguerida l'hi allargaria!... Pero deixem-ho apart, tot això, Armand. Convé que voste s'en vagi de Paris, quan mes aviat, millor!

Armand. Que jo m'en vagi de Paris?

Marguerida. Si; conve que s'en torni ab el seu pare!... Y aixó, desseguida.

Armand. Y perque, desseguida?...

Marguerida. Perque el senyor de Varville, el provocarà, y jo, no vui, que, per culpa meva, hi hagi una desgracia. Si pateixo, vui ser jo sola, à patir!...

Armand. Aixis, digui que voste m'aconcella que fugi, devant d'una provocació!... Voste m'aconcella una covardía! Y es molt natural. Ben mirat, quin altre concell se pot esperar de una dona, com voste?

Marguerida. Armand, l'hi juro, que, desde fà un mes, he patit tant, que apenas si'm quedan forsas, pera dirho!.. Sento que'l meu mal va aumentant, de dia en dia, y que'm va cremant per dintre.. En nom de lo molt que'ns haviam estimat, en nom de lo molt que encara haig de patir; Armand, en nom de la seva mare y de la seva germana, fugi de vora meu torni ab el seu pare, y oblidis, fins del meu nom, si això es posible..

Armand. Ya la comprenc: vosté, tem pel seu amant, qui representa la seva fortuna: Y, com que jo puc arruinarla ab un cop de pistola, ò un ab cop de sabre?... Es això?... Es clar, que per voste, fora una gran desgracia.

Marguerida. Y, a vosté ¿Armand, que no'l

poden matar? Aquesta es la unica desgracia que jo temo!

Armand. Y què se'n hi endona a vostè de que jo visqui o de que jo'm mori! Quan vostè'm va escriure: «Armand, no se'n recordi més de mi, perque jo ja soc d'un altre», se'n va preocupar vostè de la meva vida? Y si després d'haver llegida aquesta carta no'm vaig morir, va ser perque'm va quedar l'esperansa de venjarme! Es a dir, que vostè 's va pensar que tot quedaría com si no hagués passat rès; que vostè m'hauría trocejat el cor y jo no m'hi hauría tornat, ni contra vostè ni contra el seu complis, veritat? Ah, no! No senyora, no. Si jo he tornat a París es perque entre'l senyor de Varville y jo hi ha pendenta una qüestió de sang! Tan si a vostè l'hi ha de causar la mort com no, jo puc ben dirli una cosa, y es que al senyor de Varville el mataré. L'hi juro!

Marguerida. El senyor de Varville es ignocent de tot lo que passa.

Armand. Vostè l'estima, y amb això ja n'hi ha prou perque jo l'odihi amb tota la meva ànima!

Marguerida. No, Armand; vostè ja ho sab que jo no l'estimo, que jo no'l puc estimar a n'aquest home!

Armand. Aleshores, per què s'hi ha entregat a n'ell?

Marguerida. No m'ho demani, Armand!... Perque... no puc dirli!...

Armand. Doncs, ja l'hi diré jo el per què!... Vostè s'ha entregat a n'ell perque vostè es una dòna sense cor y sense llealtat!... perque el seu amor es per qui'l paga, y perque

vostè mercadeja amb el seu cos!... Perque trovantse cara a cara amb el sacrifici que estava disposada a fer per mí, l'hi va faltar valor, y els seus instints van poguer més que'ls seus sentiments!... Y, per acabar, perque aquest home, que l'hi ofería tota la seva vida y tot el seu honor, no valía, als ulls de vostè, lo que valen els cavalls del seu carruatje y'ls diamants que adornen el seu pit impúdic!...

Marguerida. (*Aclaparada*). Si, Armand, si, jo he fet tot això que vostè diu!... Si, soc una dòna infame y una miserable, que no t'ha estimat may... que t'ha enganyat!... Peró, per això mateix que soc un infame, no te'n has de recordar may més de mí, ni has d'exposar per mí la teva vida y la vida dels que t'estimen... Armand, de genolls en terra jo t'ho suplico: vésten, deixa París per sempre y esbòrra! tot aquest passat de vergonya!

Armand. Si, està bé, me'n aniré, peró amb una condició.

Marguerida. Siga la que siga, l'acepto.

Armand. Que tu vindrás amb mí.

Marguerida. (*Reculant*). No! May!

Armand. May?

Marguerida. Oh, Déu meu! Donéume valor.

Armand. (*Corrent a la porta y tornant aprop d'ella*). Escoltam, Marguerida. L'estat en que'm trovo es un estat de bogería: tinc febre, la meva sang crema, el meu cap bull; me trovo en aquell estat de passió en el que l'home es capàs de tot, fins d'una infamia! Per un moment m'he pensat qu' era l'odi que m'hi empenyía cap a tu... peró

no, Marguerida, era l'amor, l'amor invencible, irritable, odiós, engroixit pels remordiments, pel despreci y per la vergonya, perque jo estic tot avergonyit al pensar que encara t'estimo després de lo que ha passat!... Doncs bé, digam una paraula d'arrepentiment, dona la culpa de lo que has fet al etzar, a la fatalitat, a la teva debilitat de caràcter, y jo ho dono tot per oblidat. Què se me'n dona a mí d'aquest home? Jo no més l'odio en el cas de que tu l'estimis! Digam tant sols que tu encara m'estimes y jo't perdonaré, Marguerida!... Y fugirèm de París, es a dir, del passat, y ens anirèm a la fí del mon si es precís, fins que no trovèm cap rostre humà... fins que siguèm tots dos sols en la terra!... Tots dos sols amb el nostre amor!

Marguerida. (*Quasi morta*). Jo donaría tota la meva vida per una hora sola de la felicitat que tu'm proposes. Peró aquesta felicitat es impossible.

Armand. Encara?

Marguerida. Ens separa un abim! Seríem massa desgraciats tots dos. No'ns podèm estimar tu y jo; vésten, oblidam! Convé, es precís, ho he jurat!

Armand. A qui?

Marguerida. A qui tenía el dret de demanàrmel aquest jurament.

Armand. (*Boig d'ira*). Al senyor de Varville, veritat?

Marguerida. ...Si...

Armand. (*Agafant pels brasos, a la Marguerida.*) Al senyor de Varville, a quí, vostè, estima!... Diguim-ho!... Diguim-ho que l'estima y m'en vaig!...

Marguerida. Donchs, bé, sí, estimo al senyor de Varville...

Armand. (*Amb una rebolada la rebat per terra, y, alsant els brasos amb desesperació, com per pegarlhi, pero se repensa y com un boig se'n va fins o la porta del fons y crida*). Entrin!... Fassin el favor!... Tothom aquí!...

Marguerida. Armand!... que fa!... Verge Santíssima!

Van entrant tots els personatges del acte; menos el Doctor.

ESCENA VIII

Els meteixos PRUDENCIA, OLIMPIA, ANAIS, SAINT GAUDENS, VARVILLE, GASTÓ, GUSTAU ALBERT, CONVIDATS *y* CONVIDADES

Armand. Mirintsela!... La veuen bé?... La coneixen an aquesta dona?...

Marguerida. Armand!...

Suplicativa.

Tots. Marguerida!... Marguerida Gautier!...

Armand. Sí, sí, això es!.., Marguerida Gautier!... La meteixa!... Pero, vostés no ho saben lo qu'ha fet aquesta dona per mí! No!...

Marguerida. Armand!

En tò de reconvenció.

Armand. ... Se va vendre tot lo que tenía, per venirsen a viure amb mí, de tant que m'estimava!... Això es hermós, veritat?...

Marguerida. Armand!...

Pujant el tò, amb vergonya.

Armand. Donchs, are bé, sabeu que vaig fer jo?...Me vaig portar com un miserable!... Vaig aceptar el sacrifici sense pagarli amb rès acció tan bella.

Marguerida. Armand!...

Escandalitzada.

Armand. Pero sempre hi ha temps per que dar bé, quan hi ha voluntat de quedarhi!..- Per aixó he vingut, pera saldar comptes. amb aquesta dona!...

Marguerida. Armand!...

Desesperada.

Armand. Y are, tots vostès serán testimonis de que jo ja no l'hi dech rès, perque... aquí ho té!...

L'hi va tirant per la casa, a grapats, els lluisos d'or y els bitllets de banch que's va traient de les butxaques, guanyats al joch.

Marguerida. Armand!...

Boja de pena.

Armand. Tingui!... Encara n'hi han més!...

Marguerida. Armand!...

Udolant, ferida en l'ànima.

Armand. En paus, Marguerida!...

Marguerida. Armand!... Ah!...

Fa un crit espantós y cau sense sentits. Les senyores hi corren.

Varville. *(A l'Armand, amb despreci, rebatenli els guants per la cara)*. Senyor meu!... (*Furiós*). Vsatè es un covart y un miserable!...

Armand. (*Fora de sí*). Quan vostè vulgui!...

Va per tirarseli a sobre, pero els altres ho eviten cposanthi amb totes les seves forses. Uns subjenten a l'Armand qui sembla un boig rematat, altres calmen al senyor de Varville y les senyores s'enduen a pès de brassos ajudats pels criats a la Marguerida qui sembla morta.

TELÓ RÁPIT

ACTE QUINT

La cambra dormitori de la Marguerida. Llit cap al fons. Xemeneia encesa. Devant de la xemeneia un sofa. Balcó que dona al carrer. Portes a dreta y esquerra. Cortinatjes. Al alsarse el teló, l'escena es fosca, no havent-hi mes llum qu'el d'una llantieta coberta amb una pantalla que hi ha al demunt de una tauleta, a la vora del llit. Sont les primeres horès d'un dematí d'ivern.

ESCENA PRIMERA

MARGUERIDA, *dins del llit, dormint.* GASTÓ *de frac, ajegut en el sofà*

Gastò. *(Alsant el cap y escoltant).* Eh?... Si, si, m'havía ben endormiscat!... Si, la Marguerida no m'ha necesitat. Mentres dormia... tot haurá anat bé!... *(Alsantse).* Veiam. *(S'acosta al llit).* No, no, que dorm... quina hora deu ser?... Les set... Encara no es clar... Fa fret!... Deixam revifar aquest foc!...

Ho fa.

Marguerida. *(Despertantse).* Nanina, tinc set.

Gastó. Ah!... Ja va desseguida, filla meva!

Marguerida. (*Alsant una mica el cap*). Qui hi ha aqui?....

Gastó. (*Preparant una taça de tisana*). Soc jo, en Gastó.

Marguerida. Com es, que es aquí, vostè?

Gastó (*Donantli la tassa*). Ja veurás, primer beu, ja t'ho diré despres. Qu'està be de sucre?...

Marguerida. Sí.

Gastó. No hi ha mes, jo havía nascut per cuidar malalts.

Marguerida. Ahont es, la Nanina?

Gastó. Dorm. Quan he vingut, a las onze de aquesta nit, per enterarme de com seguíes, la pobra Nanina estava cansadíssima y morta de son. Y jo tot lo contrari; estava, mes apunt de tot y mes desvetllat que mai. Tu ja dormíes... y l'hi vaig dir que s'en anés al llit, que jo ja'm quedaría a vetllarte. Y'm vaig posar, amb tota comoditat, allà; al sofà, a la voreta del foc, y he passat la nit divinament. El sentirte dormir, m'ha fet be, creume, de tal manera, que m'ha semblat que jo també dormia. Com te sents, aquest dematí?

Marguerida. Bé... Oh!... el meu bon Gastó; pero, perque t'has de molestar, aixís, per mi?

Gastó. Be prous que n'he passades de nits en clar, pera divertirme! Me sembla que be'n puc passar una vetllant un malalt!.. Y, ademes, perque volia dirte una cosa...

Marguerida. Que'm volias, dir?...

Gastó. Ja veuràs... volia dirte, si't feian falta diners... Dispensam, pero dic aixó, perque, quan vaig venir, ahir, hi havía els del Jutjat, al saló. Jo'ls hi vaig ensenyar el camí

de la porta, despres de pagar, es clar!... Pero, encare hi ha mes... Aqui, no hi ha cap diner, Marguerida; y n'hi han d'haver, vetoaquí! Jo no'n tinc pas molts, perque ja fa uns quants dias, que tinc «la mala» al joc, y ademès, he comprat una pila de coses que no serveixen pera res, pero com qu,avuy es Cap d'any! (*L'hi fa un petó al front*). Ja pots soposar si t'el desitjo plè de felicitats y de prosperitats, l'any que comença. Pero, vaja, aqui tens 15 lluisos, que vaig a desar en aquell calaixet d'allà baix. Quan s'acabin, n'hi posarèm mes, eh que sí, filla meva?...

Marguerida. (*Emocianada*). Ah!... quin bon cor!.. Y pensar que's vosté, el cap sense cervell, com tots l'hi diuen!... Vosté, qui no ha sigut may rès mes qu'un amich, qui m'ha vetllat amb aquest carinyo, y qui s'interessa aixís perque no'm fassi falta rès.

Gastó. Pst!... que hi vols fer!... Y are, saps que fèrm?...

Marguerida. Que digui...

Gastò Fará un dia hermós!... Has dormit vuit hores ben bones: y encara dormiàrs una mica més. De una a tres, farâ un sol explèndit; te vindré a buscar; t'abrigarás ben bé, y ens en anirèm a fer un bon passeig en cotxe!... Y quí dormirà com una reina la nit vinenta?... la Marguerida! Eh... que sí?... Are, m'en aniré a veure a la mamà y Deu sap com me deurà rebre, pobre senyora!... Afigúrat que fa més de 15 dies que no he anat a casa!... Pero vaja, esmorsaré amb la mamà y a la una en punt me tens aquí! Te va b ?...

Marguerida. Veiam, ho provaré... Potser me faltaràn forses,

Gastó No, dona, no!... (*Entra Nanina*). Ja pot entrar ja, Nanina!... La Marguerida ja està despertal.

ESCENA II

El meteixos y NANINA

Marguerida. Diu que estàs tan cansada, pobre Nanina?

Nanina. Una mica, senyora.

Marguerida. Obre el balcó y fes un mica de claror. Vuy llevarme.

Nanina. (*Entra la llum del día, el sol de un hermós dematí d hivern Mirant al carrer*). Senyora! Aquí tenim al Doctor. Are baixa del cotxe.

Marguerida Que n'es de bo el Doctor! La primera visita sempre es per mí!.. Gastó, fassin l'obsequi; tot anantsen, ja obrirá la porta, eh?...

Gastó. Amb molt gust.

Marguerida. Nanina. Vina que m'ajudaràs a vestir.

Nanina. Pero, senyora...

Marguerida Jo ho vuyl...

Gastó. Fins a després.

S'en va.

Marguerida Fins a després, Gastó...

S alsa, pero cau, l'hi falten forses; pero, ajudada per Nanina, s'alsa y camina cap el sofá. El Doctor entra a temps pera ajudarla a que s'hi assenti.

ESCENA III

MARGUERIDA, NANINA, *el* DOCTOR

Marguerida. Bon dia, estimat Doctor, qu'ha sigut amable vostè d'haver pensat amb mí tant dematinet!... Nanina, ves a veurer si hi han cartes.

Nanina s'en va.

Doctor. Veiam, donguim aquesta mà. (*La hi pren*). Com se sent, avuy?

Marguerida. Bé y malament. Bé d'esperit, perque estich molt animada, pero el cor m'enganya, perque es clar, fisicament no'm trovo bé. Ahir, cap al tart, vaig tenir una por de morir, una por tant gran, que vaig enviar a buscar un sacerdot. Estava trista, desesperada, sentía la mort aprop meu, esgarrifada!... Pero, aquell bon senyor va venir. Se va estar una hora parlant amb en mí, y. quan s'en va anar, sen ho va dur tot, desesperació, temors, remordiments, y'm vaig quedar serena, tranquila! Alesbores, me vaig adormir, y, are, m'acabo de despertar.

Doctor. Molt bé, molt bé, senyora!.. Per are, tot va divinament. Y, jo l'hi prometo, que, pels primers días de la primavera, ja estarà bona, sana, y completament curada. Amb això, animis!...

Marguerida. Gracies, Doctor... Vosté'm parla aixís perque és la seva obligació. Quan Deu Nostre Senyor va dir que la mentida era un pecat, va fer una escepció pels metjes y'ls va permetre dir una men-

tida tantes vegades, com haguessin de veurer un malant. (*A Nanina, qui entra*). Què portes, aquí?...

Nanina. Son presents de cap d'any, senyora.

Marguerida. Ah!... sí, te rahò qu'avuy es el primer de Janer!... que n'han passat de coses en un any!... Y pensar que l'any passat an aquesta hora encare erem a taula, y que cantavem y dedicavem al any, tot just nat, la meteixa alegría que haviem dedicat al any que s'acabava de morir!... Que s'han fet aquells temps tant ditxosos... Oh!... el meu bon Doctor! (*Obrint els paquest*). Un anell, amb la targeta d'en Saint Gaudens. Pobre Saint Gaudens!... Un brasalet, amb la targeta del Compte Giray, qui me'l envía desde Londres. Que diría el Compte si'm veyés en l'estat en que'm trovo! .. Y, després... bombons!... Vaja els homes no son tant oblidadiços com jo no pensava! No te una nevodeta vostè, Doctor? ..

Doctor. Si, senyora.

Marguerida. Tingui, portili aquests bombons de part meva: jo, ja fa temps que no'n puch menjar!... (*A Nanina*). No hi ha rès més?...

Nanina. Hi ha... una carta.

Marguerida. Qui'm pot escriurer?... (*Prenentla y obrintla*). Baixa aquest paquet al cotxe del Doctor. *Llegint*).
«Estimada Marguerida: he anat vint vega»des a vèuret, pero, mai m'han deixat en»trar: amb tot y això, no vuig que faltis al »fet més ditxós de la meva vida; me caso el »dia primer de Janer. Es el present de cap »d'any, que'n Gustau me reservava: espero

»que vindrás a la ceremonia; cerimonia »ben senzilla y ben humil, que se celebra»rá, a les nou del dematí, en la capella de »Santa Teresa, de la Iglesia de la Magdale»na. Reb el petó que amb tota la força del »seu cor ditxós, te fa la teva bona amiga: »Nitchette».

(*Parlat*). Axís, donchs, avui hi ha felicitat, per tothom, menos per mí!... Pero, no vui ser ingrata, no. Qui sap, encare no s'ha acabat el día!... Doctor, fassim el favor de tancar el balcó... sento fret. Y deixim la carpeta y el tinter... Vuy escriurer.

Deixa caure el cap entre les mans. El Doctor l'hi acosta una tauleta, en la que hi haurà tot lo necesari per escriurer.

Nanina. (*Baix al Doctor, mentres la Marguerida, escriu*). Y doncs Doctor?... Com la trova?....

Doctor. (*Movent el cap*). Molt malament!...

Marguerida. (*Apart*). Se pensen que no'ls he sento... (*Alt*). Doctor, fassim un favor... quan s'en vagi, deixim aquesta carta a la iglesia de la Magdalena, en que's casa la Nichette, encarregant que l'hi entreguin, en ses propies mans, després de la ceremonia. (*Plega el paper, el fica dins del sobre, el clou y el dona al Doctor*). Tingui y gracias! (*Li estreny la ma*). No s'en descuidi, sobre tot, y torni aviat, si pot...

El Doctor s'en va.

ESCENA IV

MARGUERIDA *y* NANINA

Marguerida. Are, Nanina, podrías arreglar una mica aquest quarto. (*Trucant*). Han trucat, ves a obrir.

Nanina s'en va.

Nanina. Es la senyora Duvernoy, qui diu que voldría veure a la senyora.

Marguerida. Que entri.

ESCENA V

Las meteixes y PRUDENCIA

Prudencia. Y, doncs, oh!... la meva pobre y estimada Marguerida del meu cor!... com se trova, aquest dematí?...

Marguerida. Millor, Prudencia, gracias.

Prudencia. Digui a la Nanina que'ns deixi soles.., Voldría dirli dugues paraules...

Marguerida. Ja pots anarten, Nanina... Si't necesito, ja't cridarè...

Nanina s'en va donant una mala mirada a la Prudencia.

Prudencia. Voldría demanarli un favor. Marquerida!.

Marguerida. Digui.

Prudencia. Com està, de diners?...

Marguerida. Ja sap que fa un quan temps, que no'n tinc gaires... Pero, digui, perque?

Prudencia. Perque avuy es Cap d'any: una te els seus compromisos... haig de fer alguns presents.. s'ha de quedar be amb els amics... N cessitaría 200 francs.. Si me'ls pogues deixar, fins a fi de mes, l'hi agrahiría.

Marguerida (*Alsant els ulls al cel*). Qui sap ahont serè, jo, a la fi del mes!...

Prudencia. Si això la contraria.

Marguerida. Crec qu'allà hi ha alguns diners...

Prudencia. No, no, si no l'hi ve be, no'n parlè n mes...

Marguerida. Tant se val! Obri aquell calaix...

Prudencia. Quin?... (*Despres d'obrirne alguns*) Ah! .. el del mitj.

Marguerida. Quan hi ha? ..

Prudencia. 500 francs.

Marguerida. Doncs be, prengui els 200 francs que necesita... Vostè, meteixa...

Prudencia. Ja'n tindrà prou amb els que hi quedan?...

Marguerida. Si, no s'en preocupi de mí...

Prudencia. (*Prenent els diners*). Creguim que'm fa un gran favor...

Marguerida. Mes val aixís, Prudencia.

Prudencia. Y are la deix : ja la tornaré a venir a veurer. Pero, veiam?. . fa molt mes bona cara!... Oh!... sí, sí!...

Marguerida. Sí, sí, si'm trovo molt millor.

Prudencia. Aviat tornarà el bon temps, y l'aire de les montanyes acabarà de posarla be! Ja ho veurà, ja!

Marguerida. Axís ho espero.

Prudencia. (*Anantsen*). Gracias, ho sent? Mil gracias!...

Marguerida. Fassim venir a la Nanina.

Prudencia. Desseguida.

S'en va.

Nanina. (*Entrant*). L'hi ha vingut a demanar diners, altra vegada, veritat?...

Marguerida Sí.

Nanina. Y vostè els hi ha donat?...

Marguerida. Que volies que fes... Son tant poca cosa els diners.. y, segons ella, en tenía tanta necesitat, Y, perxò, també'n necesitèm nosaltres: em de donar una pila d'estrenes. Té, agafa aquest bracelet, que m'acavan d'enviar, veslo a vendre y torna desseguida...

Nanina. Y si mentres jo soc fòra...

Marguerida. Ja m'hi puc quedar sola, dòna! Are no tinc de pendre res. Tampoc has de tardar gaire, perque ja hi saps a casa del argenter, veritat?... Mira que'ns en ha comprat, de joias, desde fa tres mesos!

Nanina s'en va.

ESCENA VI

MARGUERIDA

Sola, llegint una carta tota enmatxucada, que s'ha tret del pit.

Marguerida. «Senyora: m'he enterat del »desafio entre l'Armand y el senyor de

»Varville. No pel meu fill, qui va marxar »sense despedirse de mí. Ho creurà, se»nyora... que jo feia responsable a vostè »d'aquest desafio y d'aquesta marxa tant »soptada?... Pero Deu ha volgut que el »senyor de Varville estigui ja fora de pe»rill. y que jo ho hagi sapigut tot, per fi!... »Sè que vostè ha mantingut el seu jura»ment, fins més enllà de les seves meteixes »forces, y se que totas aquestas sotregades »han desballestat la seva salud. He escrit, »tota la veritat, a l'Armand Es molt lluny, »pero tornarà a demanarli, no solzament »que'l perdoni a n'ell, sino que'm perdoni »a mí, per que jo, si un dia'm vaig veure »obligat a ferli el mal que l'hi vaig fer, es»tic disposat a repararlo. Sobre tot, cuidis, »tingui esperança; el seu valor y la seva »abnegació, mereixen un millor pervindre. »El tindrà, soc jo qui l'hi prometo. Men»trestant, rebi la asseguransa dels meus »sentiments de simpatía y d'admiració. »Jordi Duval.—15 de Novembre »—Fa sis setmanas que vaig rebrer, aquesta carta, del pare de l'Armand, y ja no sé quantes vegades l he llegida pera donarme valor a mi meteixa. Si rebès, tant sols, una paraula de l'Armand!... Sí pogués arrivar a la primavera!... (*Agafa un mirall y se mira).* Oh!... y qu'he cambiat!... No soc pas la meteixa!... Pero, perxò, el Doctor, ha promés que'm curaría!... Tindré paciencia!... Ah!... no!... si are meteix ha dit, amb veu baixa a la Nanina, que jo estava molt malament! .. Ja l'he sentit, ja!... Ha dit: «Molt malament»... Pero sempre hi ha esperansa, sempre hi han alguns mesos mes a viurer!... Y, si durant aquest temps l'Armand tornava, em posaría be

desseguida!... Qui sap?... Som el día de Cap d'any, y potser aquest me reserva alguna sorpresa. De vegades quan menos una s'ho pensa... Per altre part, jo avui, no ho se, pero'm sento molt millor. Si realtment hi hagues perill, en Gastó no hauría pas tingut ganas de bromejar, a la capselera del meu llit, com ho ha fet al despertarme... Y'l Doctor, no s'en hauría pas anat. (*Va cap al balcó*). Quina alegria avuy en totes les families!... Oh!... quin nen tant hermós!... quines rialles que fa y com salta al mitj del carrer, tot carregat de les joguines que l'hi han comprat els seus pares!... Oh!... jo m'el menjaría a petons an aquest nen!...

ESCENA VII

MARGUERIDA y NANINA

Nanina (*Entrant tota tresbalsada*). Senyora!..

Marguerida. Què hi ha?... que tens Nanina?

Alarmada.

Nanina. Avuy se sent mol millor!... Veritat que si?..

Marguerida. Sí... perquè?..

Nanina. Me promet, calma y serenitat?...

Marguerida. Què hi ha, que passa?..

Nanina. L'he vulguda preparar... una alegría massa soptada, potser no l'hauría poguda soportar.

Marguerida. Una alegría!... dius?...

Nanina. Sí senyora...

Se miran fit a fit. A un signe de la Marguerida la Nanina fa que si amb lo cap.

Marguerida. *(Amb un gran crit).* L'Armand! Has vist a l'Armand?... *(Com una boja).* L'Armand me ve a veurer?... *(La Nanina diu que sí amb el cap, plorant. La Marguerida tambelajant, s'alsa, corre a la porta al temps que entra l'Armand pàlid, desencaixat, com qui ve d'un llarc viatje, y se l'hi penja al coll. Abraçada suprema).* Oh!... no pot ser que siguis tu!... Es imposible que Deu siguí tant bò!...

Pausa. Ploren. Nanina s'en va; plorant també.

ESCENA VIII

MARGUERIDA *y* ARMAND

Armand. Sí, soc jo, Marguerida, jo!... y m'he sento tant arrepentit, tant inquiet y tant culpable, que no gosava a trespassar el llindar d'aquesta porta. Si no hagues trovat a la Nanina, m'hauria quedat al carrer, suplicant y plorant!... Marguerida, no'm maleixis!... El meu pare, m'ho ha escrit tot!... Perque jo era lluny, molt alluny de tu, y no sabía pas ahont anar, per fugir del meu amor, y dels meus remordiments! Vaig marxar, com un boig, viatjant nit y dia, sense repós, sense treva, sense poguer dormir may, perseguit a totes hores, per sinistres presentiments!... veient de lluny

aquesta casa, amb la mitja porta tancada!.. Oh!... si no t'arrivo a trovar, m'hauría mort de pena, perque alashores hauría sigut jo qui t'hauría mort!... Encara no he vist al meu pare. Marguerida!... digamho que'ns perdonas a tots dos... Oh!... que soc ditxós, tornante a veurer!

Marguerida. Perdonarte?... dius?... Si soc jo sola, la culpable! Però, podía fer altra cosa?... Jo volía la teva felicitat, fins a costa de la meva!. Pero, are, el teu pare, ja no'ns separarà més, veritat que no? Ja no es la Marguerida d'avans, la que tu troves!... Pero, perxò, encare soc jove, y com que soc tant feliça, desseguida tornaré a ser maca, no tinguis por!... Tu ho oblidarás tot, y desde avui, comensarèm a viurer!...

Armand. Jo, ja no't deixo més. escolta, Marguerida, ens en anirèm desseguida de aquesta casa. No hi tornarèm mai més a Paris. El meu pare ja ho sap qui ets tu. T'estimarà com a l'angel bò del seu fill. La meva germana, ja es casada. El pervindre es tot per nosaltres.

Marguerida. Oh!... parla, parla, Armand!.. Sento que la meva ànima va tornant, al sò de les teves paraules, y que la salud reneix, al escalf del teu alè. Jo ho he dit al despertarme... No més hi ha una cosa que em podría curar, quí m'ho havía de dir... y ja't tinc, a vora meu. Ja veuràs, no es cosa de perdre temps. Y com que la vida passa tant depressa pel meu devant, vaig a deturarla, pera que se m'enporti! .. Ah!... que no ho saps?... La Nichette se casa. Se casa amb en Gustau, aquest dematí. Ja la veurèm. Ens farà bé l'entrar en una iglesia tots dos, el pregar a Deu y el presenciar

la felicitat dels altres, are que ja tornèm a tenir la nostra, veritat?.. quina sorpresa que m'ha reservat la Providencia pel dia de Cap d'any! Tornamho à dir que m'estimes!

Armand. T'estimo, Marguerida, t'estimo. Tota la meva vida es per tu.

Entra Nanina.

Marguerida. Nanina, vina que'm vestiras!.. Vui sortir...

Armand. Pobre Nanina!... Ja veig que la ha cuidada bé... a la senyora!... Gracias!

Marguerida. Oh!... si n'hem parlat de tu, cada dia, totes dugues! .. perque ningú el gosava a pronunciar, aquí, el teu nom. Pero la Nanina sempre m'aconsolava, dientme que't tornaría a veurer. Y, mira, ha tingut rahó!... Deus haver vist paisos molt bonics!... Ja m'hi portaràs!...

Tambaleija y li ve com un desvaneixement.

Armand. Que tens Marguerida?... que pálida t'has tornat!..

Marguerida. No es res, Armand, no es res!.. (*Esforsant-se per dominar el mal*). T'has de fer càrrec que la felicitat no hi torna a entrar tant soptadament, dins d'un cor desolat, desde fa tant temps, per la desesperació, sense oprimirlo una mica!...

S'asseu y tira el cap enredera.

Armand. Marguerida, parla!... Marguerida, jo t'ho prego!...

Marguerida. (*Tornant en sí*). No tinguis por, Armand: ja saps que sempre els he tingut aquestos deveneixements instantanis, Pero desseguida passan: te miro, y cri

ja torno a ser fortal... veus?... Es l'esverament de pensar que torno a viure, que de moment, me fa mal...

Armand. (*Agafantli la mà*). Tremolas!...

Marguerida. No es res!... Nanina, veiam, portam un xal, un sombrero!...

Febrosa, quasi delirant.

Armand (*Espantat*) Deu meu!.. Deu meu!..

Marguerida (*Llentsant, amb ira, el xal y el sombrero que l hi haurà portat la Nanina, després d'haver provat de posarsel*). No puc!...

Cau en el sofà.

Armand Nanina! Corri a buscar el metje!...

Marguerida. Si, si, digali que l'Armand ha tornat, y que jo vui viure, qu'haig de viure. (*Nanina s'en va*). Pero, si la teva tornada no'm salva, jo no se pas lo que'm podrà salvar!... Tard o aviat, la criatura humana ha de morir, precisament, d'allò que l'ha feta viurer!... Jo he viscut del amor!.. Ell, me mata!

Armand Calla! .. No diguis això Marguerida!... Viuràs!... Convè que visquis!...

Marguerida Assentet aprop meu, lo mes aprop posible... Oh! .. el meu Armand, y, escoltem bé!... Are meteix he tingut un moment d'ira contra la mort: però ja m'en penedeixo. La mort es inevitable, y jo me la estimo, perque t ha esperat avans de colpirme Si la meva mort no hagués sigut tan segura, el teu pare, no t'hauría pas escrit que tornesis, no!... Cah! ..

Amb ironía mortal.

Armand. No Marguerida, no m'hi parlis aixís, que'm farias tornar boig! No m'ho diguis que't vas a morir! .. Digam que no ho creus, que no pot ser, que no ho vols!

Marguerida. Encare que jo no ho volgués, Armand, hauría de cedir, perque Deu ho vol Si fos una santa noia, si tot en mi, fos castedat, potser si que ploraría, al pensar que havía de deixar aquest mon, quedanthi tu; perque el pervindre fora plè de promeses y tot el meu passat m'hi donaría dret a realisarles. Pero pensa, que morta jo, tot lo que guardaràs tu de mí, serà pur ideal!.. mentres que si continues vivint, sempre hi haurien tacas en el meu amor!... Creume Armand Deu tot ho fa bè!...

Armand. M'ofego.

Alçantse desesperat.

Marguerida. (*Fentlo assentar altre cop*). Com?.. Es a dir qu'haig de ser jo qui t'ha d'animar? .. Apa, valor!... Fes lo que jo't diré Obre aquell calaix .. prend un medalló, que hi ha dins.. Es el meu retrat del temps en que jo era hermosa!... L'havía fet fer per tu!... Guardatel, y més endevant ell t'ajudara a recordarte de mí Pero, si un día, alguna dòna t'estima, y tu t'hi cases, com es natural qu'aixís sigui, com jo ho vuil... que aixís sigui!... y trova aquest retrat, l'hi diràs que es el de una amiga teva, qui, si Deu li ha permes instalarse en el reconet mes fosc del cel, prega a Deu cada día per ella y per tu. Y si estes gelosa del passat, com ho estèm generalment les dònes, y't demanés el sacrifici d'aquest retrat, fesli sense cap por, sense cap remordiment, per que serà just, y jo, desde

are ja't perdono!... La dòna, qué estima, pateix massa, quan no se sent estimada. Ho sents Armand?... M'has ben entès?...

ESCENA IX y última

Els meteixos, NANINA, *despres* NICHETTE, GUSTAU *y* GASTÓ

Nichette. *(Va vestida de nuvia, entra tota espantada, y va atrevintse més y més, a anar avantsant, a mida que s'adona de que la Marguerida l hi fa la mitja rialla, tenint a l'Armand als seus peus).* Oh!... la meva bona y estimada Marguerida!... M'has escrit que estaves apunt de morir y't trovo llevada y tota riallera! ..

Armand. *(Baix).* Oh!... Gustau!... y que'n soc de desgraciat!...

Marguerita. Si que hi estic, si, apunt de morir, Nichette; pero també t'haig de dir que soc feliça, y la meva felicitat endolceix la meva mort!... Es a dir que ja sou casats!... Es una cosa ben estranya aquesta primera vida!... Com serà l'altre... la segona?... Y are vosaltres encare sereu mes feliços que avans! .. Alguna vegada ja'n parlareu de mí, veritat?... Armand dónam la mà!... No es pas gens dificil el morirse. *(Entra en Gastó).* Oh! .. es en Gastó, que'm ve a buscar... Y que m'en alegro de vèurel. Oh!... el meu bon Gastó!... La felicitat es ingrata!... Veu?... Ja no m'en recordava de vostè! .. *(A l'Armand).* Ha sigut més bó per mí!... Oh!... que's estrany!...

Armand. Què?... què tens?...

Marguerida. (*Com tranfigurada*). Ja no pateixo... Diria que la vida torna a entrar dintre meu. Sento un benestar que no he sentit may!... Això es la vida, la salud!... Ah!... que'm trovo bé!...

Tot de cop desprès de estirarse, tota ella, braços enlaire, s'asseu y queda com ensopida. Pausa llarga.

Gustau. Dorm?...

Armand. (*Amb inquietut primer, desprès amb terror*). Marguerida!... Marguerida! . Marguerida!. . (*Fa un crit horrorsó. Com que ella l'hi te agafada una ma, ha de fer un gran esfors pera arrancarla.*) Ah!. . (*Reculant espantat*). Morta!... (*Cau inanimada, damunt del llit*). Deu meu!... Deu meu!.. que faré jo are?... Això es horroros, Gustau!. . Horrible!. . quina pena més gran!... (*Agafantse primer en Gustau; se mira com un boig el cadavre de Marguerida. Nichette s'agenolla plorant. Gustau y Gastò ploren també. Armand se llença al demunt del cadavre, s'hi abraça y l cobreix de petons*). Marguerida!... La meva Marguerida!...

TELÓ RÁPIT

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

	Pessetes
La llàntia del odi, tragedia en quatre actes, per Gabriele d'Annunzio. . .	2
La fortuna boja, comedia en quatre actes, per Joseph Morató.	2
Papà ministre, drama en tres actes, per Gerolamo Rovetta.	2
¡Por! comedia en un acte, per Felix Duquesnel. (2.ª edició).	50
Els mestres contistes. Volum primer (agotat)	1
La campana submergida, rondalla escénica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2
Les ales de cera, comedia en dos actes, per Manel Folch y Torres. . . .	1 50
Cor delator, monòlech, per Edgar Poe.	25
L'assumpció de Hannele Mattern, drama d'ensomni en dos actes, per Gerhart Hauptmann.	1 50
Els pobres menestrals, obra en tres actes, per Adrià Gual	2
Els mestres contistes, Volum segón.	1
Els picarols, rondalla de l'Alsacia en tres actes, per Erckmann-Chatrian.	2
Joventut de Príncep, comedia en cinch actes, per Wilehlm Meyer Forster.	2
Gent d'ara, comedia en dos actes, per Eduard Coca y Vallmajor	1 50
Un cop de vent, pas de comedia per Joseph Morató	50
Cavalleria Rusticana, Escenes sicilianes, per G. Verga.	75

	Pesetes	
Els mestres contistes. Volum tercer.	1	
La familia Rocamora, drama en quatre jornades, per Pompeu Crehuet. . .	2	
Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda, sainet en un acte, per Manel Folch y Torres.		75
El pobre Enrich, llegenda germànica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2	
La morta, quadro dramàtich, per Pompeu Crehuet	1	
L'enrenou del poble, quadro de costums en un acte, per Felip Palma. . . .		75
El comensar de les coses, comedia en quatre actes, per Joseph Morató .	2	
Llibre del actor, per J. Ferràn Torras.	1	
Flames en l'ombra, drama en tres actes, per A. Butti.	2	
Les precioses idícules, comedia en un. acte, per Molière.	1	
Drama d humils, un acte, per J. Puig y Ferreter	1	
Nit de neu, drama en un acte, per Robert Bracco.	1	
Pèl de Panotxa, obra en un acte, per Jules Renard	1	
L'Agricultor de Xicago, comedia en dos actes, per Gabriel Timmory .	1	50
Gaziel, poema lírich dramàtich en un acte, per Apeles Mestres	1	
Les anguníes del Repòs, comedia en tres actes, per Joseph Morató. .	2	
Edip Rey, tragedia de Sofòcles. . .	2	
El malalt imaginari, comedia en tres actes, de Molière	2	

Pessetes

Flors y Violes, dos actes de comedia, per Pompeu Crehuet.	1 50
Les arrels, drama en tres actes, de Joseph Morató	2
La Cort de Lluís XIV, drama històrich en cinch actes, de Victorià Sardou.	2
La Rondalla del Amor, Trilogía, de l'Apeles Mestres.	1
Malvestat d'oriana, llegenda per Joseph Carner	2
Les bessones, quadro de comedia, den Florenci Cornet.	75
Reixes enfora, drama en tres actes, den Manel Folch y Torres	2
Scherzo, comedia en un acte, de J. Pous y Pagés	75
May se fa tard si el cor es jove, comedia en tres actes de l'Avelí Artís y Balaguer	2
L'únich consol, drama per R. Suriñach Senties	1
Un retrat, drama escrit en Esperanto, per Nadina Kolowrat	75
Fontalegría, dos actes de comedia, per Pompeu Crehuet	1 50
El Bon Rey Dagobert comedia en quatre actes y en vers per Rovoire.	2
Pirenenques, poesies per Joan M.ª Guasch.	2
L'ase d'en Buridan comedia en tres actes per R. de Flers y G. A. Caillavet.	2
Raig de sol comedia en dos actes per Joan B.ª Pagés	1 25

Pessetes

El Rey comedia en quatre actes per G. A. de Caillavet, R. de Flers y E. Aréne. 2

Burgeseta, comedia en tres actes per D. y V. Corominas Prats. . . . 2

Extrems que's toquen, dialech de Manel Folch y Torres. 1

El curandero nou, sainet en un acte de Ramon Ramon y Vidales. . . 1

El patró Pere March, drama en un acte de Pompeyus Gener. . . . 1

La Verge Boja, obra en quatre actes, per Enrich Bataille traducció catalana, de Carles Costa. 2

El Teatre tal com es, la hermosa Conferencia, per Enrich Irving . . . 25

Doncell qui cerca muller, follia amorosa en un preludi y tres actes per Adrià Gual. 2

Ombres d'amor, fantasía en un acte per Joseph Burgas.. 1

El restaurant de la platja, sainet de costums vilatanes, per R. Ramón y Vidales 1

L'intrús, comedia en tres actes, per Tristan Bernard traducció catalana, den Carles Capdevila . . . 2

Pensant, *Sentint* y *Rient* (*del cap y de cor*), primer volúm per Pompeu Gener 1

Pensant, *Sentint* y *Rient* (*humorades*). Volum segón 1

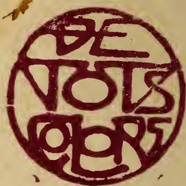
L'amor vetlla, comedia en quatre actes, per G. A. de Caillavet y R. de Flers traducció catalana per Carles Capdevila. 2

	Pessetes
Jutge y part, comedia en un acte, per R. Bracco	1
L'oncle Rector, comedia en dos actes, per M. Folch y Torres.	1 50
L'Abella perduda, diàlech, pér Juli Vallmitjana	1
El Corb, impresió escènica en un acte, per Juli Vallmitjana	1
El Somatent de Girona, quadro dramàtich, en un acte y en prosa, per Ferràn Agulló y Vidal. (2ª. edició.) .	1
Els idols, quadro en un acte, per Carme Karr . . , ...	1
La malalta fingida, comedia en tres actes, per Carles Goldoni. . . .	2
Educació de príncep, comedia moderna en quatre actes per Maurici Donnay	2
La felicitat en un recó, comedia en tres actes de Herman Suderman.	2
De bon tremp, drama en tres actes de Manel Folch y Torres (2.ª edició).	2
Alkestis, tragedia en tres actes per Eurípides	2
Boca d'infern, monólec, per Pompeu Creuhet	50
La victoria dels Filisteus, comedia en tres actes, per Henry Arthur Jonnés	2
Magda, drama en cuatre actes, per Hermann Suderman	2
Els Mentiders, comedia en cuatre actes, per Henry Arthur Jonnés . .	2
En Tarregada, monólec per Juli Vallmitjana	50
Els Jambus, diàlec, per Juli Vallmitjana	50

	Pessetes	
La Xocolatereta, comedia en cuatre actes, per Paul Gavault, traducció catalana per Jordá y Vilaregut. .	2	
Els Hipócrites, comedia en cuatre actes, per Henry Arthur Jonnés. *(2.ª edició)*	2	
El pare nostre, monòlec, per Apeles Mestres. . . . , ...		50
El misteriós Jimmy Samson, comedia en tres actes, per Pau Armstrong.	2	
L'Abim, novela psicológica per el doctor D. Pere Manaut, forma un volúm de 225 pàgines ricament encuadernat en rústica, amb dibuix a quatre tintes, en paper especial y cobert amb paper de seda. Son preu es.	2	
Elogi de la Poesía, per Joan Maragall.	1	
Llibre d'histories, per Raimont Caselles	3	
Total, rès, comedia en un acte, per R. Campmany C. Giralt	1	
L'Ignoscenta, tragedia en un acte, per J. Puig y Ferreter	1	
Amic de confiansa, diàlec en un acte, per A. P. Maristany	1	
Un home experimentat, monòlec per Antón Cantallops		50
El perfecte amor, comedia en tres actes, per Robert Bracco	2	
L'Enginyer nou, impressió dramàtica en un acte, per Marcel Gerbidon		50
Grapa de ferro, cuadro dramàtic en un acte, per Jean Sartène . . .		50
Theodora, drama en set actes, per Victorià Sardou.	2	

Pessetes

Far malehit, per Paul Antier y Paul Cloquemin	50
L'Article 330, comedia en un acte, per Jordi Consteline	50
Nora, comedia dramàtica en tres actes, per E. Ibrem	1
El guarda-via, diàlec dramàtic en un acte, per Andreu Camps y Sala .	50
¡Miseria!, diálec dramàtic en un acte y en prosa, per Pere Manant . .	50



Preu: 1 pesseta - Núm. 102